

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

Οικονομικό Έγκλημα: οι Ελεγκτικές Διαδικασίες για την Αντιμετώπιση της Απάτης –
Εμπειρική Διερεύνηση

του

Δημητρίου Καρβουνίδη

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην
Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Οκτώβριος 2020

Ευχαριστίες

Για την ολοκλήρωση της διπλωματικής μου, καθώς και για την άριστη συνεργασία μας, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή μου κ. Νεγκάκη Χρήστο.

Παράλληλα, θα ήθελα να ευχαριστώ όλους τους διδάσκοντες καθηγητές του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών για τις γνώσεις και τις εμπειρίες που μας παρείχαν.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την οικογένεια μου για την αγάπη τους, την υπομονή τους και την υποστήριξή τους σε όλη την διάρκεια των σπουδών μου.

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εντοπίσει το βαθμό στον οποίο είναι εφικτή η ανίχνευση της απάτης στο πλαίσιο του εσωτερικού ελέγχου και συγκεκριμένα αν αυτή επηρεάζεται από την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου, την υπευθυνότητα που επιδεικνύουν οι εσωτερικοί ελεγκτές και την εκπαίδευση που λαμβάνουν στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων τους σε επαγγελματικό επίπεδο.

Η συλλογή των δεδομένων έγινε πρωταρχικά από επιστημονικά βιβλία και ξενόγλωσση αρθρογραφία, δημοσιεύσεις νόμων και ιστοσελίδες. Για την εύρεση των βιβλιογραφικών πηγών χρησιμοποιήθηκε η μηχανή αναζήτησης GoogleScholar. Επιλέχθηκε αρχικά η χρήση δευτερογενών δεδομένων και στη συνέχεια η εμπειρική εκπόνηση ποσοτικής έρευνας. Ως μέθοδος συγκέντρωσης των πρωτογενών στοιχείων επιλέχθηκε η δημοσκόπηση μέσω ερωτηματολογίου το οποίο διανεμήθηκε σε εσωτερικούς ελεγκτές ή και λογιστές που εργάζονται σε ελληνικές επιχειρήσεις.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της ηλικίας των εσωτερικών ελεγκτών και της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου. Ακόμη, υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του εκπαιδευτικού επιπέδου των εσωτερικών ελεγκτών και της ανίχνευσης απάτης αλλά και της αποτελεσματικότητας εσωτερικού ελέγχου. Τέλος, προκύπτει θετική και στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της αποτελεσματικότητας εσωτερικού ελέγχου και της ανίχνευσης περιστατικών εξαπάτησης.

Λέξεις – κλειδιά: ανίχνευση απάτης, οικονομικό έγκλημα, αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου, υπευθυνότητα, εκπαίδευση εσωτερικών ελεγκτών

Abstract

The purpose of this thesis is to identify the extent to which fraud can be detected in the context of internal control and in particular whether it is affected by the effectiveness of internal control, the responsibility of internal auditors and the training they receive in the exercise of their duties at a professional level.

The data collection was done primarily from scientific books and articles in English, law publications and websites. The Google Scholar search engine was used to find the literature review sources. The use of secondary data was chosen first, followed by the empirical quantitative research. The survey method was selected as a method of collecting primary data through a questionnaire which was distributed to internal auditors or accountants working in Greek companies.

The results of the research show that there is a statistically significant relationship between the age of internal auditors and the effectiveness of internal control. Furthermore, there is a statistically significant relationship between the training of internal auditors and fraud detection and the effectiveness of internal control. Finally, there is a positive and statistically significant relationship between the effectiveness of internal control and the detection of fraud.

Περιεχόμενα

Κεφάλαιο 1 Εισαγωγή.....	1
1.1. Εισαγωγικά	1
1.2. Σκοπός.....	1
1.3. Ερευνητικά Ερωτήματα	1
1.4. Μεθοδολογία	2
1.5 Δομή	2
Κεφάλαιο 2 Επισκόπηση Βιβλιογραφίας	4
2.1. Εισαγωγικά	4
2.2. Είδη Οικονομικών Εγκλημάτων.....	4
2.3. Ο Ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου.....	8
2.4. Αποτελεσματικότητα Εσωτερικού Ελέγχου	12
2.5. Υπευθυνότητα Εσωτερικού Ελεγκτή.....	13
2.6. Εκπαίδευση Εσωτερικού Ελέγχου.....	14
2.7. Συμπεράσματα	15
Κεφάλαιο 3 Μεθοδολογία	16
3.1. Εισαγωγικά	16
3.2. Επιλογή Μεθοδολογίας.....	16
3.3. Δείγμα έρευνας.....	17
3.4. Ερευνητικό εργαλείο	20
3.5. Εργαλεία στατιστικής ανάλυσης	20
3.6. Συμπεράσματα	21
Κεφάλαιο 4 Αποτελέσματα	22
4.1. Εισαγωγικά	22
4.2. Περιγραφική Στατιστική Ανάλυση	22
4.3. Συσχετίσεις και παλινδρόμηση	46

4.4. Συμπεράσματα	64
Συμπεράσματα – Περιορισμοί – Προτάσεις	65
Βιβλιογραφία.....	69
Παράρτημα - Ερωτηματολόγιο.....	74

Πίνακας Πινάκων

Πίνακας 4 1 Ανίχνευση απάτης: Ερώτηση 1	22
Πίνακας 4 2 Ανίχνευση απάτης: Ερώτηση 2	23
Πίνακας 4 3 Ανίχνευση απάτης: Ερώτηση 3	24
Πίνακας 4 4 Ανίχνευση απάτης: Ερώτηση 4	25
Πίνακας 4 5 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 1	26
Πίνακας 4 6 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 2	27
Πίνακας 4 7 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 3	28
Πίνακας 4 8 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 4	29
Πίνακας 4 9 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 5	30
Πίνακας 4 10 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 6	31
Πίνακας 4 11 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 7	33
Πίνακας 4 12 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 1	34
Πίνακας 4 13 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 2	35
Πίνακας 4 14 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 3	36
Πίνακας 4 15 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 4	37
Πίνακας 4 16 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 5	38
Πίνακας 4 17 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 6	39
Πίνακας 4 18 Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου – Ερώτηση 1	40
Πίνακας 4 19 Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου – Ερώτηση 2	41
Πίνακας 4 20 Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου – Ερώτηση 3	42
Πίνακας 4 21 Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου – Ερώτηση 4	43
Πίνακας 4 22 Μέσος όρος και τυπική απόκλιση	45
Πίνακας 4 23 Pearson test μεταξύ «Ανίχνευση απάτης» - «Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου»	47
Πίνακας 4 24 Pearson test μεταξύ «Ανίχνευση απάτης» - «Υπευθυνότητα εσωτερικών ελεγκτών»	47
Πίνακας 4 25 Pearson test μεταξύ «Ανίχνευση απάτης» - «Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου»	48
Πίνακας 4 26 Crosstabs μεταξύ φύλου και εξεταζόμενων μεταβλητών	48
Πίνακας 4 27 T- test Φύλου και μεταβλητών	49
Πίνακας 4 28 Crosstabs μεταξύ ηλικίας και εξεταζόμενων μεταβλητών	51

Πίνακας 4 29 Anovatestt ηλικίας και μεταβλητών	52
Πίνακας 4 30 Bonferronitest Ηλικία –Εξεταζόμενες μεταβλητές.....	53
Πίνακας 4 31 Crosstabs μεταξύ εκπαιδευτικού επιπέδου και εξεταζόμενων μεταβλητών	55
Πίνακας 4 32 Anovatestt εκπαιδευτικού επιπέδου και μεταβλητών.....	57
Πίνακας 4 33 Bonferronitest Εκπαιδευτικό επίπεδο – Εξεταζόμενες μεταβλητές	58
Πίνακας 4 34 Crosstabs μεταξύ επαγγελματικής εμπειρίας και εξεταζόμενων μεταβλητών...	60
Πίνακας 4 35 Μεταβλητότητα μοντέλου	62
Πίνακας 4 36 Αποτελέσματα παλινδρόμησης (ANOVA)	62
Πίνακας 4 37 Ανάλυση παλινδρόμησης.....	63

Πίνακας Γραφημάτων

Γράφημα 3 1 Φύλο	18
Γράφημα 3 2 Ηλικία.....	18
Γράφημα 3 3 Εκπαίδευση.....	19
Γράφημα 3 4 Επαγγελματική εμπειρία.....	20
Γράφημα 4 1 Ανίχνευση απάτης: Ερώτηση 1.....	22
Γράφημα 4 2 Ανίχνευση απάτης: Ερώτηση 2.....	23
Γράφημα 4 3 Ανίχνευση απάτης: Ερώτηση 3.....	25
Γράφημα 4 4 Ανίχνευση απάτης: Ερώτηση 4.....	26
Γράφημα 4 5 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 1.....	26
Γράφημα 4 6 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 2.....	27
Γράφημα 4 7 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 3.....	29
Γράφημα 4 8 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 4.....	29
Γράφημα 4 9 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 5.....	30
Γράφημα 4 10 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 6.....	32
Γράφημα 4 11 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 7.....	33
Γράφημα 4 12 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 1	34
Γράφημα 4 13 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 2	36
Γράφημα 4 14 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 3	37
Γράφημα 4 15 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 4	37
Γράφημα 4 16 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 5	38
Γράφημα 4 17 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 6	40
Γράφημα 4 18 Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου – Ερώτηση 1	41
Γράφημα 4 19 Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου – Ερώτηση 2.....	41
Γράφημα 4 20 Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου – Ερώτηση 3	42
Γράφημα 4 21 Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου – Ερώτηση 4.....	43

Κεφάλαιο 1 Εισαγωγή

1.1. Εισαγωγικά

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται ο σκοπός της εργασίας, τα ερευνητικά ερωτήματα τα οποία θα προσπαθήσει ο ερευνητής να απαντηθούν μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση και τη χρήση πρωτογενών δεδομένων, τη μεθοδολογία ανάλυσης των ευρημάτων, τη δομή και τη συνεισφορά της εργασίας στην υπάρχουσα βιβλιογραφία για το εξεταζόμενο θέμα.

1.2. Σκοπός

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εντοπίσει το βαθμό στον οποίο είναι εφικτή η ανίχνευση της απάτης στο πλαίσιο του εσωτερικού ελέγχου και συγκεκριμένα αν αυτή επηρεάζεται από την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου, την υπευθυνότητα που επιδεικνύουν οι εσωτερικοί ελεγκτές και την εκπαίδευση που λαμβάνουν στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων τους σε επαγγελματικό επίπεδο.

1.3. Ερευνητικά Ερωτήματα

Με βάση τη βιβλιογραφική επισκόπηση αλλά και τους ερευνητικούς σκοπούς του ερευνητή προκύπτουν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

- Πώς ο έλεγχος μπορεί να αντιμετωπίσει την απάτη που διακυβεύεται εντός των επιχειρήσεων;
- Πώς αποτυπώνεται η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου με βάση τις απόψεις των εσωτερικών ελεγκτών ελληνικών επιχειρήσεων;
- Με ποιους τρόπους οι ελεγκτικές διαδικασίες βοηθάνε στην καταπάτηση της οικονομικής απάτης;
- Με ποιον τρόπο συνδέεται η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου, η υπευθυνότητα των εσωτερικών ελεγκτών και η εκπαίδευσή τους με την ανίχνευση περιστατικών εξαπάτησης;

Η παρούσα εργασία προσεγγίζει τόσο σε θεωρητικό όσο και σε εμπειρικό επίπεδο την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου στις ελληνικές επιχειρήσεις και συγκεκριμένα τις δυνατότητες του εσωτερικού ελέγχου στον εντοπισμό της εξαπάτησης, την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου σε αυτό το έργο, στο ρόλο που διαδραματίζει η υπευθυνότητα των εσωτερικών ελεγκτών αλλά και η εκπαίδευσή τους στην αποτροπή κινδύνων για τις επιχειρήσεις που αφορούν διαφθορά ή εξαπάτηση μέσα από την ίδια την επιχείρηση. Στη βιβλιογραφία εξετάζονται μεμονωμένα οι αναφερόμενες μεταβλητές ή και κατά ζεύγη. Ωστόσο, παρατηρείται βιβλιογραφικό κενό στη σύνδεση της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου, της υπευθυνότητας των εσωτερικών ελεγκτών και της εκπαίδευσης που λαμβάνουν στο αντικείμενό τους με τον εντοπισμό της απάτης. Το κενό αυτό καλείται να καλύψει η παρούσα έρευνα.

1.4. Μεθοδολογία

Η συλλογή των δεδομένων για την εκπόνηση της εργασίας έγινε πρωταρχικά από επιστημονικά βιβλία και ξενόγλωσση αρθρογραφία. Χρησιμοποιήθηκαν πληροφορίες από δημοσιεύσεις νόμων αλλά και από τις ιστοσελίδες. Η αναζήτηση της βιβλιογραφίας για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας έγινε μέσω της μηχανής αναζήτησης GoogleScholar ώστε να βρεθούν όλες οι διαθέσιμες χωρίς οικονομική επιβάρυνση πηγές που αφορούν τις μεταβλητές που εξετάζονται. Δημιουργήθηκε ερωτηματολόγιο το οποίο διανεμήθηκε σε εσωτερικούς ελεγκτές ή και λογιστές που εργάζονται σε ελληνικές επιχειρήσεις.

Η παρούσα διπλωματική εργασία βασίζεται τόσο σε δευτερογενή όσο και σε πρωτογενή στοιχεία. Επιλέχθηκε η χρήση δευτερογενών δεδομένων τα οποία είναι εύκολα διαθέσιμα και μπορούν γρήγορα να συγκεντρωθούν και τα οποία αποτελούν την έναρξη για τη διεκπεραίωση της πρωτογενούς έρευνας. Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε είναι η ποσοτική έρευνα, ενώ ως μέθοδος συγκέντρωσης των πρωτογενών στοιχείων επιλέχθηκε η δημοσκόπηση μέσω ερωτηματολογίου.

1.5 Δομή

Η εργασία ολοκληρώνεται μέσα σε πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται ο σκοπός της εργασίας, τα ερευνητικά ερωτήματα που θα εξεταστούν εμπειρικά, η μεθοδολογία με την οποία εκπονήθηκε η έρευνα και η δομή της εργασίας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η επισκόπηση της βιβλιογραφίας και συγκεκριμένα γίνεται μια καταγραφή των ειδών οικονομικών εγκλημάτων που συναντώνται στο πλαίσιο λειτουργίας μιας επιχείρησης, ο ρόλος που διαδραματίζει ο εσωτερικός έλεγχος στον εντοπισμό περιστατικών εξαπάτησης ή και διαφθοράς, η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου, η υπευθυνότητα του εσωτερικού ελεγκτή και ο ρόλος της επιμόρφωσης που λαμβάνουν οι εσωτερικοί ελεγκτές στο αντικείμενό τους.

Το τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζει τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στο πλαίσιο της ερευνητικής διαδικασίας. Συγκεκριμένα, εξετάζονται οι λόγοι επιλογής της μεθοδολογίας, τα χαρακτηριστικά του δείγματος της έρευνας, το ερευνητικό εργαλείο καθώς και τα εργαλεία στατιστικής ανάλυσης.

Το τέταρτο κεφάλαιο αφορά την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας. Αρχικά, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ανάλυσης των δεδομένων με τη χρήση πινάκων και γραφημάτων. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα τεστ συσχέτισεων και παλινδρόμησης που πραγματοποιήθηκαν και από τα οποία προέκυψαν στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα.

Στο πέμπτο κεφάλαιο καταγράφονται τα βασικά συμπεράσματα που προκύπτουν από την θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση του θέματος της ανίχνευσης απάτης με τη συνδρομή του εσωτερικού ελέγχου, παρουσιάζονται οι περιορισμοί της έρευνας καθώς και προτάσεις για μελλοντικές έρευνες.

Κεφάλαιο 2 Επισκόπηση Βιβλιογραφίας

2.1. Εισαγωγικά

Το δεύτερο κεφάλαιο αφορά στην παρουσίαση των βασικότερων ειδών οικονομικών εγκλημάτων τη σύγχρονη εποχή, το ρόλο που διαδραματίζει ο εσωτερικός έλεγχος στην ανίχνευσή τους και εξετάζονται μέσα από σύγχρονες έρευνες οι μεταβλητές της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου, της υπευθυνότητας των εσωτερικών ελεγκτών και του ρόλου που διαδραματίζει η εκπαίδευση στον εσωτερικό έλεγχο υπό την έννοια της συνεχούς επιμόρφωσης των εσωτερικών ελεγκτών.

2.2. Είδη Οικονομικών Εγκλημάτων

Στην παρούσα υποενότητα εξετάζονται τα πιο συνηθισμένα σύγχρονα είδη οικονομικού εγκλήματος που απαντώνται σε επιχειρήσεις σε διεθνές επίπεδο. Μια βασική μορφή του οικονομικού εγκλήματος είναι η **φοροδιαφυγή**. Οι λόγοι επιλογής της φοροδιαφυγής ποικίλλουν. Μια από τις πρώτες θεωρίες για τη φοροδιαφυγή διαμορφώθηκε από τους Allingham&Sandmo (1972). Βασίστηκαν σε ένα μοντέλο οικονομικών εγκλημάτων το οποίο και εφάρμοσαν εμπειρικά. Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο οποιοδήποτε λογικό άτομο επιθυμεί να μεγιστοποιήσει τη χρησιμότητα της φοροδιαφυγής. Για να συμβεί αυτό εξετάζει αν υπερτερούν τα πλεονεκτήματα της επιτυχούς εξαπάτησης σε σχέση με τους κινδύνους της αποτυχίας της εξαπάτησης, δηλαδή, της τιμωρίας που επέρχεται εφόσον αποδειχθεί η φοροδιαφυγή. Βάση αυτής της θεωρίας αποτελεί η άποψη ότι ο πολίτης λειτουργεί με κίνητρο το φόβο ότι θα πιαστεί και θα τιμωρηθεί. Κατ' επέκταση, η συμμόρφωση των πολιτών με βάση αυτό το μοντέλο εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα επίπεδα ελέγχου και το σύστημα ποινών που εφαρμόζονται.

Σύμφωνα με τον Frey (1997) οι φορολογούμενοι πληρώνουν φόρους με βάση εξωγενή κίνητρα, ουσιαστικά δηλαδή με κίνητρο το φόβο, αλλά μερικές φορές και με βάση εγγενή κίνητρα, όπως για παράδειγμα με βάση την επιθυμία τους να προσφέρουν στο δημόσιο καλό. Τα εγγενή, όμως, κίνητρα εξαρτώνται από ηθικές και πολιτιστικές αξίες και όχι τόσο από κοινωνικά κριτήρια.

Σύμφωνα με τους Coricellietal. (2010) το οικονομικό έγκλημα προσεγγίζεται μέσα από την εξήγηση της εξαπάτησης η οποία προκύπτει όταν κανείς συγκρίνει το προσδοκώμενο όφελος

με το κόστος εξαπάτησης. Το τελευταίο όμως εξαρτάται από τις νομισματικές συνέπειες της ανίχνευσης με αποτέλεσμα το κόστος της ίδιας της πράξης εξαπάτησης συχνά να μην λαμβάνει την πρέπουσα αξία και προσοχή. Σύμφωνα με τον Slemrod (2007) πολλά άτομα συμμορφώνονται ακόμη και αν τα οφέλη της εξαπάτησης ξεπερνούν το χρηματικό κόστος. Αυτό συμβαίνει γιατί αισθάνονται συχνά μεγάλη αναμονή και προσδοκούν να αισθανθούν άσχημα σε περίπτωση ενδεχόμενου ελέγχου και αποκάλυψης της απάτης η οποία θα επιφέρει ποινή (Loewensteinetal., 2001).

Όταν ο έλεγχος επισύρει δημοσιοποίηση των στοιχείων του ελεγχόμενου λειτουργεί αποτρεπτικά για την απόπειρα εξαπάτησης καθώς δημιουργεί και περισσότερα συναισθήματα. Συγκεκριμένα, οι άνθρωποι αφενός αισθάνονται φόβο από την προοπτική της ποινής εξαιτίας της φοροδιαφυγής και αφετέρου ηθικά διλήμματα λόγω των κινδύνων της δημόσιας έκθεσης της συμπεριφοράς τους που επισύρει η αποκάλυψη της απάτης (Coricellietal., 2010). Αυτό σημαίνει ότι εντός ενός περιβάλλοντος στο οποίο αποκαλύπτονται συχνά περιστατικά εξαπάτησης και οικονομικού εγκλήματος ευνοείται η φορολογική συμμόρφωση.

Σύμφωνα με τους Kimetal. (2010) η φοροδιαφυγή θεωρείται μια δραστηριότητα κατά την οποία μεγιστοποιείται η αξία που μεταφέρει πλούτο από το κράτος στους μετόχους μιας επιχείρησης. Η φοροαποφυγή μπορεί να δημιουργήσει ευκαιρίες σε στελέχη μιας επιχείρησης έτσι ώστε να κυνηγούν δράσεις οι οποίες έχουν ως στόχο την απόκρυψη ειδήσεων και την παραπλάνηση των επενδυτών (Desai&Dharmapala, 2006). Συχνά μάλιστα οι διαχειριστές των επιχειρήσεων μπορούν να αιτιολογήσουν τυχόν αδιαφάνεια στις συναλλαγές των επιχειρήσεων με πρόφαση την σύνθεση και την παραμόρφωση προκειμένου να αποφύγουν την ανίχνευση της φοροδιαφυγής (Kimetal., 2010). Τέτοιου είδους δραστηριότητες αποφυγής ανιχνεύονται από ελέγχους των Ελεγκτικών Επιτροπών και των εξωτερικών ελεγκτών.

Σύμφωνα με τον Desai (2005) η εταιρία Tyco εφάρμοσε πολύπλοκες ρυθμίσεις φοροαποφυγής που διευκόλυναν τη συγκέντρωση εξουσίας από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο και τον CFO της. Τα δύο αυτά στελέχη απέκρυψαν δραστηριότητες μέσω μη εξουσιοδοτημένων αποζημιώσεων, κατάχρηση εταιρικών πόρων για ίδιους σκοπούς και εμπορίας εμπιστευτικών πληροφοριών για χρονική περίοδο τουλάχιστον πέντε ετών.

Ένας τρόπος εύρεσης της φοροδιαφυγής είναι μέσα από την εξέταση της κατανάλωσης αντί για το εισόδημα (Feldman&Slemrod, 2007). Για να μπορέσει να πραγματοποιηθεί αυτό μπορούν να χρησιμοποιηθούν πληροφορίες από έρευνες κατανάλωσης νοικοκυριών έτσι ώστε να γίνει σύγκριση και εύρεση του μεγέθους της φοροδιαφυγής σε επίπεδο χώρας.

Σύμφωνα με τους Slemrod&Weber (2012) η εντατικοποίηση των ελέγχων από τις φορολογικές αρχές και η χρήση ερευνών για τα μακροοικονομικά και μικροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας από τις οποίες μπορούν να προκύψουν ποσά υπολογισμού της φοροδιαφυγής αποτελούν διαδεδομένους τρόπους αντιμετώπισής της.

Μια άλλη μορφή οικονομικού εγκλήματος είναι η **αδήλωτη εργασία** η οποία έχει μελετηθεί από αρκετούς ερευνητές (Schneider, 2008; Round&Williams, 2008). Η δήλωση μικρότερου κόστους εργασίας δεν έχει όμως μελετηθεί εις βάθος, καθώς οι ερευνητές επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους στην αδήλωτη εργασία. Σύμφωνα με τον Williams (2007) εργοδότες οι οποίοι επιθυμούν να αποφύγουν την πληρωμή μεγαλύτερων ασφαλιστικών καλύψεων και επιδιώκουν μεγαλύτερες φορολογικές οφειλές, επιλέγουν να πληρώνουν τους δηλωμένους εργαζόμενους έναν συγκεκριμένο χαμηλό μισθό και έναν δεύτερο αδήλωτο στην εφορία. Αυτό εξυπηρετεί και την απόδοση μικρότερων αποζημιώσεων σε περίπτωση απόλυσης.

Στην βιβλιογραφία υπάρχουν λίγες έρευνες που απασχολούνται με το συγκεκριμένο ζήτημα και η μεθοδολογία τους είναι κυρίως ποιοτική και όχι ποσοτική. Για παράδειγμα ο Woolfson (2007) εξέτασε το συγκεκριμένο ζήτημα στη Λιθουανία, οι Williams&Round (2007) στη Ρωσία και ο Williams (2007) στην Ουκρανία. Ωστόσο, όλες αυτές οι έρευνες χαρακτηρίζονται από βασικούς περιορισμούς γιατί τα αποτελέσματά τους δεν μπορούν να γενικευτούν και τα συμπεράσματά τους δεν χαρακτηρίζονται από μεγάλη αξιοπιστία.

Ένα άλλο είδος οικονομικού εγκλήματος είναι η **νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες**. Το οικονομικό αυτό έγκλημα ορίζεται ως νομική μετατροπή των παράνομων χρημάτων από παράνομες δραστηριότητες όπως το εμπόριο ναρκωτικών, το λαθρεμπόριο ή το εμπόριο λευκής σαρκός (Alldridge, 2001).

Σύμφωνα με τον Kuliha (1999) υπάρχουν τρία στάδια κατά τη διαδικασία ξεπλύματος μαύρου χρήματος:

1. Τοποθέτηση (placement) δηλαδή φυσική εναπόθεση των χρημάτων που προέρχονται από παράνομη δραστηριότητα και η επακόλουθη είσοδός τους στο οικονομικό σύστημα. Συνήθως ποσότητες νόμιμων χρημάτων αναμειγνύονται με ποσότητες παράνομων και γίνεται κάποιου είδους υποδιαίρεση τραπεζικών ή εμπορικών συναλλαγών. Για να γίνει κάτι τέτοιο υπάρχουν διάφοροι τρόποι όπως καταθέσεις, συναλλαγματικές συναλλαγές, ή ακόμη και αγορά νομισματικών μέσων.
2. Επίστρωση (layering) δηλαδή διαχωρισμός των παράνομων εισοδημάτων από την πηγή τους με τη δημιουργία σύνθετων χρηματοπιστωτικών συναλλαγών με απώτερο σκοπό την απόκρυψη της προέλευσης των χρημάτων. Συνήθως υπάρχουν πολλές

μεταφορές χρημάτων από τη μια χώρα στην άλλη και στη συνέχεια γίνεται διασπορά σε διαφορετικές επενδύσεις. Μάλιστα αυτές οι επενδύσεις χαρακτηρίζονται από κινητικότητα προκειμένου να μην ανιχνεύονται εύκολα.

3. Ενοποίηση (integration) δηλαδή εξομοίωση των παράνομων χρημάτων με τα νόμιμα.

Ένας διαδεδομένος τρόπος νομιμοποίησης παράνομων εσόδων είναι μέσω επιταγών και άλλων νομισματικών μέσων τα οποία μπορούν να αποσταλούν ταχυδρομικά σε άλλες χώρες (Buchanan, 2004). Συνήθως με αυτούς τους τρόπους χρησιμοποιούν οι εγκληματίες το χρηματοπιστωτικό σύστημα έτσι ώστε να τοποθετήσουν και να μετακινήσουν παράνομους πόρους διασφαλίζοντας τη νομιμότητα. Ένας τρόπος ελέγχου αυτών των μεθόδων είναι η δέουσα διαδικασία που εφαρμόζουν οι τράπεζες για τον πελάτη σύμφωνα την οποία είναι υποχρεωμένες να εφαρμόζουν οι τράπεζες πολλών χωρών ενώ παράλληλα υπάρχει και η απαίτηση τακτικής υποβολής εκθέσεων. Σύμφωνα με τον Sohn (2002) σε τέτοιες περιπτώσεις η κατάθεση μετρητών προσελκύει την προσοχή των τραπεζικών υπαλλήλων και μπορεί να κινήσει τις υποψίες για ύποπτες συναλλαγές.

Για να αποφευχθεί αυτή η κατάσταση οι εγκληματίες επιλέγουν άλλες μεθόδους όπως για παράδειγμα το smurfing, δηλαδή την κατάτμηση κεφαλαίων. Άλλη δημοφιλής μέθοδος ξεπλύματος χρήματος είναι η χρήση υπεράκτιων τραπεζών ή των offshore χρηματοπιστωτικών κέντρων (Morgan, 2003). Στην πρώτη περίπτωση υπάρχει αυστηρός νόμος για το τραπεζικό απόρρητο, ελάχιστοι κανονισμοί και αρκετές συναλλαγές αλλοδαπών (Richards, 2005). Δεν είναι λίγες οι χώρες οι οποίες φιλοδοξούν να προσελκύσουν επιχειρήσεις μέσω τέτοιου είδους τραπεζών με την υπόσχεση μη ή ελάχιστης συνεργασίας με τις φορολογικές αρχές του κράτους των καταθετών (Horowitz, 1985). Έτσι, δεν καθίσταται υποχρεωτική η δήλωση στις εγχώριες φορολογικές αρχές, καθώς δεν υπάρχει τέτοια απαίτηση από αυτές τις τράπεζες.

Μια άλλη τεχνική είναι το **λαθρεμπόριο νομισμάτων**, δηλαδή η φυσική μετακίνηση μετρητών από μια τοποθεσία σε μια άλλη προκειμένου να μετατραπεί σε ιδιοκτησία ή άλλη μορφή κατοχής πλούτου (Sohn, 2002). Αυτό πραγματοποιείται με την αποστολή μετρητών ακόμη και με courier, με τη μετατροπή μετρητών σε διαπραγματεύσιμα μέσα όπως οι εντολές πληρωμής ή οι ταξιδιωτικές επιταγές και τη μετέπειτα μεταφορά τους σε ξένες τράπεζες (Richards, 2005). Δεν υπάρχουν πολλοί τρόποι αντιμετώπισης αυτού του είδους οικονομικού εγκλήματος παρά μόνο ο περιορισμός μετρητών που επιτρέπεται να διακινεί κάποιος με φυσικό τρόπο σε ταξίδι και το ποσό αυτό διαφέρει από χώρα σε χώρα.

2.3. Ο Ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου

Σύμφωνα με τον ΠΑ (2008) βασικός στόχος του εσωτερικού ελέγχου είναι η ανεξάρτητη και αντικειμενική διασφάλιση της λειτουργίας και η παροχή συμβουλών ώστε ο οργανισμός να αποκτήσει μεγαλύτερη αξία και να βελτιώσει τη λειτουργία του. Οι ελεγκτές παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαδικασία εύρεσης οικονομικών εγκλημάτων. Πρέπει να εφαρμόζουν επαρκείς εσωτερικούς ελέγχους και η εποπτική διαδικασία να περιλαμβάνει πολιτικές και διαδικασίες που ταιριάζουν στην επιχείρηση έτσι ώστε να συμμορφώνεται καλύτερα στη νομοθεσία, αλλά και να προβλέπει ταυτόχρονα την αναθεώρηση των διαδικασιών όταν αυτό απαιτείται από αλλαγές που επέρχονται ή από τη διαφορετική στόχευση που θέτει η επιχείρηση.

Ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι ιδιαίτερος και σημαντικός και οι εποπτικές αρχές των χωρών πρέπει να εξασφαλίζουν ότι ο εσωτερικός έλεγχος διαθέτει τους πόρους και τις διαδικασίες που του επιτρέπουν πλήρη πρόσβαση σε εκθέσεις και έγγραφα εργασίας για την ορθή διεξαγωγή του και της λειτουργίας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου (BaselCommittee, 2004). Ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί μια διαδικασία που επηρεάζεται από τη δομή της επιχείρησης, τις ροές εργασίας και εξουσίας, τα άτομα και τα συστήματα πληροφοριών διαχείρισης, σχεδιασμένα έτσι ώστε να βοηθήσουν την επιχείρηση να συνεργαστεί για συγκεκριμένους στόχους (AICPA, 2003). Η λογοδοσία αποτελεί σημαντικό χαρακτηριστικό της επιτυχούς εφαρμογής του εσωτερικού ελέγχου (COSO, 2011).

Ο εσωτερικός έλεγχος εξυπηρετεί στην κατάλληλη διαχείριση κινδύνων που αναμένει η επιχείρηση να αντιμετωπίσει στο άμεσο και απώτερο μέλλον και στην εφαρμογή της βέλτιστης δομής ελέγχου για την επιχείρηση (Andersonetal., 2012). Λειτουργεί αναγνωριστικά και προληπτικά στους ενδεχόμενους κινδύνους, στηρίζει τη διοίκηση στην αντιμετώπιση φαινομένων οικονομικών εγκλημάτων, καθώς μπορεί να εντοπίσει ύποπτες κινήσεις και παράνομες συναλλαγές τις οποίες οφείλει να αναφέρει στην Επιτροπή Ελέγχου (Mitrou&Papachristou, 2015).

Παράλληλα, η λογιστική πληροφόρηση αντικατοπτρίζει τη δομή της εταιρικής διακυβέρνησης που ακολουθείται, τις επιδράσεις και το μηχανισμό λειτουργίας της (Ogundanaetal., 2017). Ταυτόχρονα, η επιχείρηση μπορεί να βασιστεί στον εσωτερικό έλεγχο και σε επίπεδο συμβουλών και συστάσεων. Ωστόσο, ο εσωτερικός έλεγχος από μόνος του δεν μπορεί να λειτουργήσει κατασταλτικά, αλλά σίγουρα εξυπηρετεί στην αποφυγή παράνομων

συναλλαγών και συμβάλει στην υιοθέτηση πρακτικών και μεθόδων οι οποίες αυξάνουν την πιθανότητα εντοπισμού αντίστοιχων περιστατικών (Petrascu&Tieanu, 2014).

Η αξιολόγηση του κινδύνου αφορά την αναγνώριση και ανάλυση των σχετικών κινδύνων που μπορούν να εμπλακούν κατά την επίτευξη των στόχων της επιχείρησης, διαμορφώνοντας μια βάση για τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει η επιχείρηση κάθε είδος κινδύνου (Ogudaetal., 2015). Καθώς το οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον συνεχώς εξελίσσεται και μεταβάλλεται, απαιτείται αναγνώριση των μηχανισμών και η διαχείριση των κινδύνων πρέπει να γίνεται με βάση τις αλλαγές που επέρχονται κάθε φορά.

Η αξία του εσωτερικού ελέγχου στην αντιμετώπιση οικονομικών εγκλημάτων έχει αναγνωριστεί τόσο εξαιτίας παλιότερων οικονομικών σκανδάλων (Sultanaetal., 2015) όσο και εξαιτίας της χρηματοοικονομικής κρίσης που έπληξε τα τραπεζικά συστήματα διαφόρων χωρών την περασμένη δεκαετία και αποκάλυψε τις αδυναμίες και ελλείψεις των τραπεζών. Η διοίκηση κάθε εταιρίας είναι υπεύθυνη για την ορθή εφαρμογή του συστήματος εσωτερικού ελέγχου αλλά είναι ταυτόχρονα ευθύνη των εσωτερικών ελεγκτών που απασχολούνται με αυτό το σκοπό σε έναν οργανισμό (Oussii&Taktak, 2018).

Ο εσωτερικός έλεγχος αφορά την εποπτεία, αξιολόγηση και ανάλυση των κινδύνων, αλλά παράλληλα αφορά και την αξιολόγηση και επαλήθευση πληροφοριών (Ogundanaetal., 2017). Οι εσωτερικοί ελεγκτές ως επαγγελματίες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ορθή εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου. Είναι εξοικειωμένοι με την ανάπτυξη πολιτικών, διαδικασιών και ελέγχων, ενώ μέσα στις αρμοδιότητές τους περιλαμβάνεται η υιοθέτηση μιας προληπτικής στάσης για την έκθεση στη διαφθορά, τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και εν γένει την αποκάλυψη οικονομικών εγκλημάτων.

Η απάτη είναι μια σκόπιμη πράξη η οποία οδηγεί σε σοβαρή αλλοίωση τις οικονομικές καταστάσεις που αποτελούν αντικείμενο μελέτης του ελέγχου (AICPA, 2003). Υπάρχουν δύο τρόποι για να προκύψει αλλοίωση των οικονομικών καταστάσεων μέσω εξαπάτησης: η κατάχρηση των περιουσιακών στοιχείων και οι δόλιες χρηματοοικονομικές αναφορές. Η κατάχρηση αφορά την κλοπή περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης η οποία μπορεί να οδηγήσει σε ανακρίβεια αποτύπωσης των χρηματοοικονομικών στοιχείων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις (AICPA, 2003).

Σύμφωνα με την ACFE (2007) η απάτη είναι η εκ προθέσεως ή σκόπιμη πράξη που στερεί την περιουσία με αθέμιτα μέσα. Υπάρχουν οκτώ κατηγορίες εξαπάτησης: η λανθασμένη παρουσίαση υλικών γεγονότων, η απόκρυψη ουσιωδών γεγονότων, η διαφθορά, η παράνομη προσφορά, ο εκβιασμός, η σύγκρουση συμφερόντων, η υπεξαίρεση και η κλοπή. Σύμφωνα με

τους Cresseyetal. (2002) υπάρχουν τρεις παράγοντες για την εφαρμογή της απάτης: το κίνητρο ή η πίεση, ο εξορθολογισμός και η ευκαιρία.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην ανίχνευση και πρόληψη της απάτης. Επομένως, χρειάζονται και αποτελεσματικές μεθόδους για τον εντοπισμό και την πρόληψη της απάτης. Οι μέθοδοι καθορίζουν τα κατάλληλα μέτρα για την αποτελεσματική ανίχνευση και πρόληψη της απάτης. Στόχος της έρευνας είναι η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι εσωτερικοί ελεγκτές αντιλαμβάνονται την αποτελεσματικότητα των μεθόδων εντοπισμού και πρόληψης της απάτης.

Οι πιο αποτελεσματικές διαδικασίες ανίχνευσης και πρόληψης της απάτης είναι οι επιχειρησιακοί έλεγχοι, η επανεξέταση και βελτίωση του εσωτερικού ελέγχου, οι έλεγχοι μετρητών, η ύπαρξη ενός κώδικα κυρώσεων κατά των προμηθευτών και η εφαρμογή κώδικα ηθικής. Οι πιο αναποτελεσματικές διαδικασίες είναι η προστασία από ιούς, οι χρηματοοικονομικοί δείκτες, τα λογισμικά προστασίας, τα λογισμικά φιλτραρίσματος και η οργανωσιακή χρήση εσωτερικών ελεγκτών. Τα αποτελέσματα της έρευνας των Zamzamieta. (2015) έρχονται σε αντίθεση με τα αποτελέσματα της έρευνας των Bierstakeretal. (2006) οι οποίοι προτείνουν ότι η χρήση της τεχνολογίας πληροφοριών αποτελεί την πιο αποτελεσματική διαδικασία εντοπισμού και πρόληψης της απάτης.

Μια έρευνα της PwC (2014) αποκάλυψε ότι το 37% των επιχειρήσεων πλήττονται από περιστατικά απάτης και τα οικονομικά εγκλήματα φαίνεται ότι αποτελούν μόνιμη απειλή για τις επιχειρήσεις και τις διαδικασίες τους. Σε άλλη έρευνα της Ernst&Young (2014) με συμμετοχή 59 χωρών, αποκαλύπτεται ότι τα περιστατικά απάτης δε μειώνονται. Στην πραγματικότητα αυτό που συμβαίνει είναι ότι αλλάζουν οι τρόποι εξαπάτησης και προκύπτουν νέα θέματα τα οποία οι ρυθμιστικές αρχές αργούν να αντιληφθούν και να αντιμετωπίσουν.

Ένα αποτελεσματικό και αποδοτικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου είναι απαραίτητο για την αντιμετώπιση περιστατικών εξαπάτησης. Απαιτείται όμως αναβάθμιση του σχεδιασμού του εσωτερικού ελέγχου και μεγαλύτερη προσοχή στον τρόπο με τον οποίο επιλέγει το ανθρώπινο δυναμικό να ζει καθώς οποιαδήποτε αλλαγή στον τρόπο ζωής του προσωπικού μπορεί να υποδηλώνει και αλλαγή στην οικονομική του κατάσταση από ανήθικα μέσα (Ewa&Udoayang, 2012).

Οι δραστηριότητες ανίχνευσης των περιστατικών εξαπάτησης έχουν σχεδιαστεί για τον εντοπισμό ανεπιθύμητων συμβάντων που συμβαίνουν και τη διαχείριση γεγονότων που έχουν ήδη συμβεί. Οι έλεγχοι πρόληψης τείνουν να είναι πιο ακριβοί από τους ελέγχους ανίχνευσης

και κάθε φορά πριν την εφαρμογή των δραστηριοτήτων ελέγχου πρέπει να αξιολογείται το κόστος και τα οφέλη κάθε μεθόδου προστασίας της επιχείρησης. Ακόμη, είναι σημαντικό να αναγνωρίζει η διοίκηση το όριο κατά το οποίο οι έλεγχοι πρόληψης επηρεάζουν την παραγωγικότητα της επιχείρησης (Ogudaetal., 2015).

Όσον αφορά στην επικοινωνία και πληροφόρηση, η διοίκηση πρέπει να γνωρίζει τι συμβαίνει εντός της επιχείρησης άμεσα και αποτελεσματικά. Η επικοινωνία με πελάτες, προμηθευτές και άλλους ενδιαφερόμενους είναι σημαντική για την επιτυχή εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου. Οι πληροφορίες αυτές μπορούν να κοινοποιούνται γραπτά, προφορικά, ηλεκτρονικά και με όποιον άλλον διαθέσιμο τρόπο υπάρχει. Ακόμη, οι πληροφορίες πρέπει να οδεύουν προς όλες τις κατευθύνσεις έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι όλα τα μέλη της επιχείρησης είναι κατάλληλα ενημερωμένα και πως οι αποφάσεις και ενέργειες λαμβάνονται με πλήρη γνώση (Ogudaetal., 2015).

Η παρακολούθηση των δραστηριοτήτων είναι απαραίτητη ώστε να εκτιμηθεί η ποιότητα της απόδοσης με την πάροδο του χρόνου και να προσδιοριστεί αν οι έλεγχοι είναι αποδοτικοί. Η διοίκηση πρέπει να επικεντρώνει τις προσπάθειές της στην παρακολούθηση του εσωτερικού ελέγχου και την επίτευξη της αποστολής της επιχείρησης. Για να είναι η παρακολούθηση πιο αποτελεσματική πρέπει όλοι οι εργαζόμενοι σε αυτήν να κατανοήσουν την αποστολή, τους στόχους, τα επίπεδα ανοχής κινδύνου και τις ευθύνες τους (Ogudaetal., 2015).

Στη βιβλιογραφία σύγχρονες έρευνες μελετούν την επίδραση του εσωτερικού ελέγχου στην ανίχνευση περιστατικών εξαπάτησης. Οι Ewa&Udoayang (2012) προσπάθησαν να προσδιορίσουν το αντίκτυπο του σχεδιασμού εσωτερικού ελέγχου στην ικανότητα των τραπεζών να εντοπίσουν την απάτη και τη συμπεριφορά του ανθρώπινου δυναμικού στη Νιγηρία. Συγκέντρωσαν δεδομένα από 13 τράπεζες με τη χρήση ερωτηματολογίου και βρήκαν ότι ο σχεδιασμός του εσωτερικού ελέγχου επηρεάζει τη στάση του προσωπικού έναντι της απάτης. Ακόμη, υποστήριξαν ότι ένας ισχυρός μηχανισμός εσωτερικού ελέγχου είναι η αποτροπή ή αλλιώς η πρόληψη ενώ ένας αδύναμος μηχανισμός εσωτερικού ελέγχου εκθέτει το σύστημα σε περιστατικά εξαπάτησης και δημιουργεί ευκαιρίες στο ανθρώπινο δυναμικό να μπει στον πειρασμό.

ΟιOgudaetal. (2015) προσπάθησαν να εξακριβώσουν την επίδραση του εσωτερικού ελέγχου στην πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης σε υπουργεία με ερωτηματολόγια που απευθύνονται στο προσωπικό των υπουργείων και σε κοινό (πολίτες). Βρήκαν ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική και θετική σχέση μεταξύ της επάρκειας των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και της πρόληψης και του εντοπισμού εξαπάτησης στα τμήματα των υπουργείων.

Χρησιμοποίησαν ως ανεξάρτητες μεταβλητές τα συστατικά του εσωτερικού ελέγχου δηλαδή το περιβάλλον ελέγχου, τη διαχείριση του κινδύνου, τις δραστηριότητες ελέγχου, την επικοινωνία και πληροφόρηση και την παρακολούθηση, ενώ ως εξαρτημένες μεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν η λογοδοσία για τους πόρους, η αποτελεσματικότητα της λειτουργίας και η εφαρμογή του προγράμματος.

Οι Othmanetal. (2015) προσπάθησαν να εντοπίσουν μεθόδους εντοπισμού και πρόληψης της απάτης και της διαφθοράς στον δημόσιο τομέα στη Μαλαισία και την αποτελεσματικότητα αυτών με βάση την άποψη των εσωτερικών ελεγκτών. Από την έρευνά τους προκύπτει ότι οι επιχειρησιακοί έλεγχοι, οι βελτιωμένες Επιτροπές Ελέγχου, οι βελτιωμένοι εσωτερικοί έλεγχοι, η εφαρμογή πολιτικής αναφοράς της απάτης, η εναλλαγή του προσωπικού, οι ανοιχτές τηλεφωνικές γραμμές για δήλωση περιστατικών απάτης και οι εσωτερικοί ελεγκτές αποτελούν τους πιο αποτελεσματικούς μηχανισμούς εντοπισμού και πρόληψης της απάτης με χρήση στο δημόσιο τομέα.

2.4. Αποτελεσματικότητα Εσωτερικού Ελέγχου

Σύμφωνα με τον ορισμό της ΠΑ (2016), η αποτελεσματικότητα αφορά στον βαθμό στον οποίο επιτυγχάνονται οι καθορισμένοι στόχοι. Συνεπώς, για να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου πρέπει να υπάρχουν σαφώς καθορισμένοι στόχοι. Σύμφωνα με την ΠΑ (2016) η αποτελεσματικότητα μπορεί να μετρηθεί μέσω του επιπέδου συνεισφοράς στη βελτίωση της διαχείρισης κινδύνου, της επίτευξης των στόχων της επιχείρησης, της εκπλήρωσης των αναγκών των ενδιαφερομένων, της αξιολόγησης της εξέλιξης των δράσεων εσωτερικού ελέγχου και της βελτίωσης της παραγωγικότητας του ανθρώπινου δυναμικού.

Το θέμα της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου είναι ιδιαίτερα δημοφιλές στη βιβλιογραφία (Doyle, 2007; Imonianaetal., 2011). Κυρίως αναγνωρίζονται δύο σκοπιές αντιμετώπισης του ζητήματος της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου: η σκοπιά της ζήτησης (Roussy&Brivot, 2016) και η σκοπιά της προσφοράς (Mihret&Yismaw, 2007). Η πρώτη αφορά στον τρόπο με τον οποίο οι ενδιαφερόμενοι της επιχείρησης εκτιμούν την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου (Zainetal., 2015) ενώ η δεύτερη αφορά στον τρόπο με τον οποίο οι εσωτερικοί ελεγκτές εκτιμούν τις ικανότητες, τις γνώσεις και τη θέση που κατέχουν στην επιχείρηση ως προς το ρόλο που διαδραματίζουν στην διεκπεραίωση του εσωτερικού ελέγχου (Mihret&Yismaw, 2007).

Η αποτελεσματικότητα μπορεί να μετρηθεί με διάφορους τρόπους όπως για παράδειγμα μέσω της μέτρησης των συστάσεων εσωτερικού ελέγχου (Alzeban&Sawan, 2015) ή μέσω της ποσότητας αναφορών της λειτουργίας του (Soh&Martinov–Bennie, 2011) ή της επένδυσης που πραγματοποιήθηκε για τις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου από την επιχείρηση (Alhajeri, 2017). Σύμφωνα με τους Eulerich&Ratzinger – Sakel (2017) οι κανόνες που πρέπει να ακολουθεί μια επιχείρηση προκειμένου να εφαρμόζει αποτελεσματικά τον εσωτερικό έλεγχο είναι μεταξύ άλλων η ακεραιότητα, η ικανότητα, η στόχευση, η ευθυγράμμιση με τις στρατηγικές και τους στόχους της επιχείρησης, η επάρκεια διαθεσιμότητας χρόνου και πόρων, η συνεχής και αποτελεσματική επικοινωνία και η διορατικότητα.

Σύμφωνα με άλλες έρευνες (Prawittetal., 2009) η ορθή μέτρηση της αποτελεσματικότητας εσωτερικού ελέγχου πραγματοποιείται με τη χρήση της εμπειρίας των εσωτερικών ελεγκτών, του ποσοστού των ελεγκτών που είναι πιστοποιημένοι, του χρόνου εκπαίδευσης που λαμβάνουν μέσα στη χρονική διάρκεια ενός έτους, του μεγέθους χρηματοοικονομικής εργασίας που απαιτείται στο πλαίσιο του εσωτερικού ελέγχου και γενικά του μεγέθους της λειτουργίας του. Από την άλλη, υπάρχουν και έρευνες (Endaya&Hanefah, 2016) οι οποίες μελέτησαν την σχέση των χαρακτηριστικών των εσωτερικών ελεγκτών με την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου. Με τον όρο χαρακτηριστικά νοούνται η επάρκεια (Schneider, 2008), η εκπαίδευση και εξέλιξη (Haronetal., 2004), η αποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ Ελεγκτικής Επιτροπής και Ελεγκτών (Smith, 2005).

Για τη διασφάλιση της ορθής αποτύπωσης των χρηματοοικονομικών στοιχείων της επιχείρησης και της συμμόρφωσης με τις λογιστικές αρχές και τις αρχές ελέγχου πρέπει να υπάρχει ένα αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου στην επιχείρηση. Σύμφωνα με τον Monisola (2013) υπάρχει θετική και στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της αποτελεσματικότητας και της ανίχνευσης απάτης. Ακόμη, οι Corametal. (2008) ισχυρίζονται ότι οι επιχειρήσεις που εφαρμόζουν συστήματα και λειτουργίες εσωτερικού ελέγχου ανιχνεύουν περισσότερες πράξεις εξαπάτησης και διαφθοράς σε σχέση με επιχειρήσεις που δεν έχουν μονάδα εσωτερικού ελέγχου.

2.5. Υπευθυνότητα Εσωτερικού Ελεγκτή

Η υπευθυνότητα των εσωτερικών ελεγκτών έγκειται στην υπευθυνότητα, την επίδοση και την λογοδοσία των εσωτερικών ελεγκτών (Schlenker, 1997).

Σύμφωνα με τους DeZoort&Harrison (2008) η ανίχνευση της απάτης σχετίζεται στατιστικά σημαντικά με την ατομική ευθύνη του εσωτερικού ελεγκτή η οποία περιλαμβάνει την τήρηση των κανονισμών και της νομοθεσίας, το αίσθημα προσήλωσης και σεβασμού στο επάγγελμα και τη σύνδεση των πράξεων του εσωτερικού ελεγκτή με τον εντοπισμό περιστατικών εξαπάτησης.

Σύμφωνα με τους Balaciuetal. (2012) κατά τη διερεύνηση της συμπεριφοράς των ελεγκτών σχετικά με την εφαρμογή δημιουργικής λογιστικής και πρακτικών που επηρεάζουν τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης διαπιστώνεται ότι ο κύριος στόχος των ελεγκτών δεν είναι μόνο ο εντοπισμός παραλείψεων, λαθών και εξαπάτησης αλλά και η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου καθώς η αποτελεσματικότητα καθορίζεται από την αποφυγή και τα μέτρα πρόληψης κατά των σφαλμάτων και της απάτης.

Από την άλλη υπάρχουν έρευνες που δεν υποστηρίζουν τη σχέση μεταξύ της ευθύνης των ελεγκτών και της ανίχνευσης απάτης. Για παράδειγμα, σύμφωνα με τους Lazuardietal. (2019) η ευθύνη των εσωτερικών ελεγκτών δεν έχει σημαντική επίδραση στην ανίχνευση απάτης, ενώ ο επαγγελματικός σκεπτικισμός και ο ίδιος ο εσωτερικός έλεγχος φαίνεται να έχουν.

2.6. Εκπαίδευση Εσωτερικού Ελέγχου

Για να αποφέρει ο εσωτερικός έλεγχος καρπούς για την επιχείρηση απαιτείται συνεχής εκπαίδευση των στελεχών του. Οι εσωτερικοί ελεγκτές διαθέτουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο, γνώσεις, τεχνογνωσία, δεξιότητες και ικανότητες, ακολουθούν τα διεθνή πρότυπα ελέγχου και προσπαθούν να εξασφαλίσουν την κατά το δυνατόν αντικειμενικότερη αποτύπωση της κατάστασης της επιχείρησης προκειμένου να διορθωθούν λάθη και παραλείψεις (McKee, 2006). Συνήθως οι εσωτερικοί ελεγκτές δε διαθέτουν την απαραίτητη και κατάλληλη εμπειρία για να εντοπίσουν παρατυπίες και παραλείψεις των εργαζομένων (Hammersleyetal., 2011) με αποτέλεσμα να καθίσταται απαραίτητη η εκπαίδευσή τους προκειμένου η εμπειρία να επέλθει νωρίτερα από το πέρας των ετών.

Η εκπαίδευση πάνω στην ανίχνευση περιστατικών εξαπάτησης αποτελεί δύσκολο εγχείρημα καθώς πρέπει να βασίζεται σε αληθοφανείς αναπαραστάσεις προσομοίωσης περιπτώσεων εξαπάτησης ώστε να καθίσταται χρήσιμη και ωφέλιμη στους εκπαιδευόμενους (Bierstakeretal., 2012). Η εκπαίδευση μπορεί να συνδράμει στη βελτίωση των ικανοτήτων

των εσωτερικών ελεγκτών, στην αύξηση της απόδοσής τους και κατ' επέκταση στην απόκτηση ικανοτήτων εντοπισμού περιστατικών εξαπάτησης.

Σύμφωνα με τους Zanzig&Flesher (2011) οι συνθήκες ανίχνευσης απάτης σε επιχειρήσεις των ΗΠΑ και του Καναδά βελτιώνονται μέσω της εκπαίδευσης των υπαλλήλων σε θέματα διαχείρισης των κινδύνων.

2.7. Συμπεράσματα

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάστηκαν τα πιο συνηθισμένα είδη οικονομικού εγκλήματος που απαντώνται σε σύγχρονες επιχειρήσεις, αποτυπώθηκε ο ρόλος που διαδραματίζει ο εσωτερικός έλεγχος στην ανίχνευση περιστατικών εξαπάτησης ενώ παράλληλα αναλύθηκαν ορισμένες μεταβλητές οι οποίες έχει αποδειχθεί σε έρευνες ότι σχετίζονται με την ανίχνευση της απάτης. Συγκεκριμένα, εξετάστηκαν έρευνες που εξετάζουν τη σχέση της ανίχνευσης απάτης με την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου, την υπευθυνότητα των εσωτερικών ελεγκτών και την εκπαίδευση που λαμβάνουν στο πλαίσιο άσκησης του επαγγέλματός τους.

Κεφάλαιο 3 Μεθοδολογία

3.1. Εισαγωγικά

Το παρόν κεφάλαιο αφορά στην ανάλυση της επιλογής του τρόπου και της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε στην έρευνα, στην παρουσίαση των χαρακτηριστικών του δείγματος που συμμετείχε στην έρευνα, στην παρουσίαση του ερευνητικού εργαλείου που χρησιμοποιήθηκε καθώς και στα εργαλεία στατιστικής ανάλυσης.

3.2. Επιλογή Μεθοδολογίας

Η έρευνα αποτελεί μια συστηματική και συνεχή διαδικασία κατά την οποία ο ερευνητής αναζητά στοιχεία ως απαντήσεις σε ερευνητικά ερωτήματα με την χρήση των κατάλληλων τεχνικών και μεθόδων. Η διαδικασία συλλογής των δεδομένων σε συνδυασμό με την ανάλυσή τους είναι αποτέλεσμα του έργου του ερευνητή ο οποίος έχει ως στόχο του την αξιοποίηση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων της ερευνητικής διαδικασίας, ενώ μέσα από τα αποτελέσματα προκύπτουν χρήσιμα και αξιόπιστα συμπεράσματα (Creswell, 2011).

Η έρευνα χωρίζεται σε ποιοτική και ποσοτική. Η ποσοτική έρευνα κρίθηκε ότι ταιριάζει καλύτερα με τους σκοπούς της παρούσας εργασίας καθώς αναζητά σχέσεις μεταξύ των επιλεγμένων μεταβλητών, δηλαδή μεταξύ της ανίχνευσης απάτης, της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου, της υπευθυνότητας του εσωτερικού ελεγκτή και της εκπαίδευσης στον εσωτερικό έλεγχο. Στην προκειμένη περίπτωση οι ερευνητικές υποθέσεις τίθενται εκ των προτέρων και στοχεύουν στον έλεγχο της πραγματικότητας.

Μια δημοφιλής μέθοδος συγκέντρωσης πρωτογενών στοιχείων που χρησιμοποιούνται στην έρευνα πεδίου είναι η δημοσκόπηση (Τηλικίδου, 2004). Η δημοσκόπηση αποτελεί μέθοδο με την οποία ο ερευνητής αποκτά πληροφόρηση σχετικά με τις συμπεριφορές, σκέψεις, απόψεις, προτιμήσεις, γνώσεις και άλλα χαρακτηριστικά των αντικειμένων της έρευνας. Η δημοσκόπηση συνδέεται με το ερωτηματολόγιο το οποίο αποτελεί εργαλείο συλλογής δεδομένων των δημοσκοπήσεων.

Το ερωτηματολόγιο αποτελεί δομικό στοιχείο σε κάθε δειγματοληπτική έρευνα όπως η παρούσα και αποσκοπεί στη διερεύνηση των συμπεριφορών, στάσεων, απόψεων και γεγονότων που λαμβάνουν χώρα στο περιβάλλον των ατόμων που συμμετέχουν στην

ερευνητική διαδικασία. Ακόμη, το ερωτηματολόγιο αποτυπώνει τις προσδοκίες, τα κίνητρα και τις γνώσεις γύρω από ένα συγκεκριμένο θέμα.

Ως εκ τούτου, η κατασκευή του ερωτηματολογίου κρίνεται σημαντική καθώς πρέπει να τηρούνται ορισμένες αρχές ώστε να καθίσταται αξιόπιστη η πληροφόρηση που περιέχεται σε αυτό. Σύμφωνα με τους Χαλικιάς και συν. (2015) ένα ερωτηματολόγιο πρέπει να χαρακτηρίζεται από συντομία, σαφήνεια, οργάνωση και να περιλαμβάνει την απαραίτητη καθοδήγηση συμπλήρωσης και ενημέρωσης. Για αυτό προτιμώνται μικρές, απλές και κατανοητές σε όλους ερωτήσεις χωρίς την χρήση τεχνικών όρων ή σπάνιων λέξεων.

3.3. Δείγμα έρευνας

Η έρευνα στοχεύει στην καταγραφή των απόψεων εσωτερικών ελεγκτών που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα όσον αφορά στο ρόλο της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου, της υπευθυνότητας του εσωτερικού ελεγκτή και της εκπαίδευσης εσωτερικού ελέγχου στην ανίχνευση απάτης. Το ερωτηματολόγιο δομείται με τέτοιο τρόπο ώστε να καταγραφούν με αξιόπιστες κλίμακες τα αποτελέσματα της συμμετοχής των εσωτερικών ελεγκτών, να προσεγγισθούν οι απόψεις τους για τις επιλεγμένες μεταβλητές μέσω τυποποιημένων ερωτήσεων και να μπορούν να αναλυθούν ποσοτικά τα ευρήματα.

Ο πληθυσμός στόχος στον οποίο απευθύνθηκε η παρούσα έρευνα είναι... Κατά συνέπεια, το δείγμα προήλθε με τη μέθοδο της τυχαίας δειγματοληψίας μέσα από μια βάση συμμετεχόντων. Η τυχαία δειγματοληψία επιλέχθηκε με γνώμονα τη διασφάλιση της αντιπροσωπευτικότητας του δείγματος και την δυνατότητα γενίκευσης των συμπερασμάτων (Creswell, 2011).

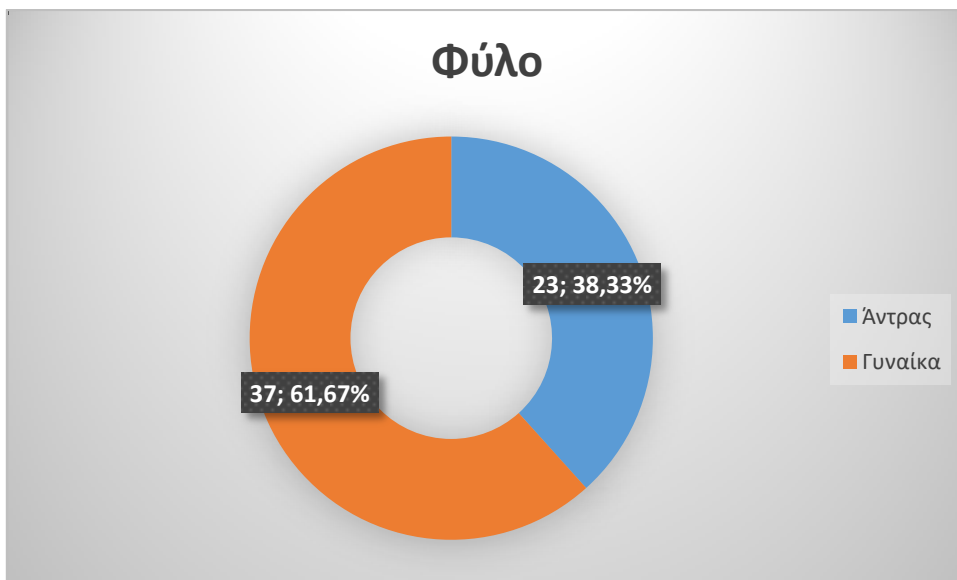
Στην παρούσα έρευνα, η οποία διεξήχθη το χρονικό διάστημα Ιουνίου έως τα τέλη Σεπτεμβρίου του 2020, συμμετείχαν 60 άτομα. Η έρευνα έλαβε χώρα διαδικτυακά και λόγω των μέτρων περιορισμού κατά της πανδημίας του Covid – 19 αλλά και για τη διευκόλυνση του ερευνητή και τις μεγαλύτερες πιθανότητες συμμετοχής του δείγματος.

Η συμμετοχή του δείγματος ήταν εθελοντική και ο εθελοντικός της χαρακτήρας κοινοποιήθηκε εξ αρχής από τις οδηγίες σε όλους τους συμμετέχοντες. Η ανώνυμη συμμετοχή στην έρευνα διευκόλυνε την αντικειμενική αποτύπωση των απόψεών τους χωρίς φόβο ή ενδοιασμό. Ακόμη, κατέστη σαφές ότι τα στοιχεία που συγκεντρώνει το ερωτηματολόγιο χρησιμοποιούνται μόνο για τους σκοπούς εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Το γεγονός αυτό συνέβαλε στην επίτευξη του στόχου του δείγματος στη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων. Δεν τέθηκαν κριτήρια αποκλεισμού συμμετεχόντων στο δείγμα όσον αφορά στα δημογραφικά και προσωπικά χαρακτηριστικά (π.χ. φύλο, θρησκεία, ηλικία κ.λ.π.). Η διανομή των ερωτηματολογίων έγινε ηλεκτρονικά με τη χρήση του GoogleForms ενώ στην ανάλυση χρησιμοποιήθηκαν και τα 60 ερωτηματολόγια, καθώς δεν είχαν ελλιπή ή μη αποδεκτή συμπλήρωση. Η αποστολή των ερωτηματολογίων στους συμμετέχοντες πραγματοποιήθηκε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου αλλά και κοινωνικών δικτύων σε επαφές του ερευνητή. Το δείγμα προέρχεται από όλη την Ελλάδα.

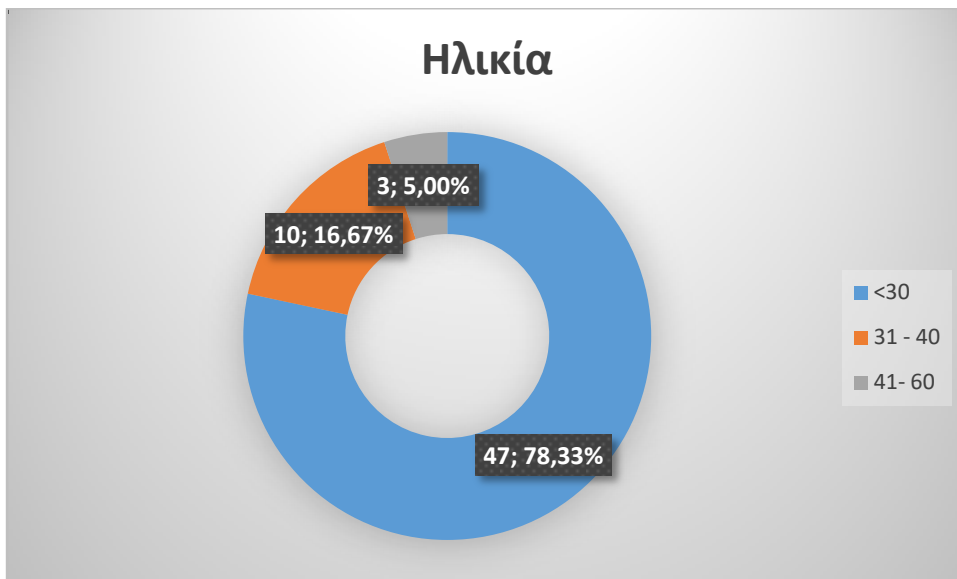
Οι συμμετέχοντες στο δείγμα ήταν 23 άντρες (38,33%) και 37 γυναίκες (61,67%).

Γράφημα 3 1 Φύλο

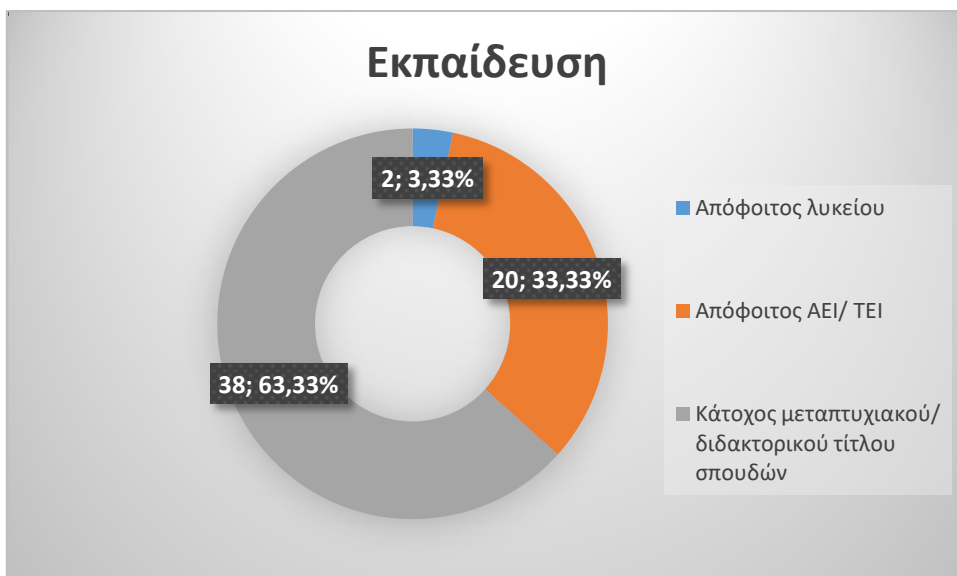
Όσον αφορά στην ηλικία του δείγματος, οι 47 (78,33%), δηλαδή η πλειοψηφία, είναι ηλικίας μικρότερης των 30 ετών, οι 10 (16,67%) ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 31 – 40 και οι υπόλοιποι 3 (5%) ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των 41 – 60. Επομένως, το δείγμα αποτελείται κυρίως από νέους εσωτερικούς ελεγκτές.

Γράφημα 3 2 Ηλικία

Όσον αφορά στο ανώτερο εκπαιδευτικό επίπεδο στο οποίο έχουν φτάσει, οι 2 (3,33%) είναι απόφοιτοι λυκείου, οι 20 (33,33%) είναι απόφοιτοι ΑΕΙ/ ΤΕΙ και οι υπόλοιποι 38 (63,33%) που αποτελούν και την πλειοψηφία από τις τρεις ομάδες, είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου σπουδών. Προκύπτει ότι το δείγμα είναι ανώτατου μορφωτικού επιπέδου.

Γράφημα 3 3 Εκπαίδευση

Όσον αφορά στην επαγγελματική εμπειρία των συμμετεχόντων στην έρευνα οι 49 (81,67%) διαθέτουν επαγγελματική εμπειρία μικρότερη από 5 έτη, οι 6 (10%) διαθέτουν επαγγελματική

εμπειρία 6-10 ετών, οι 4 (6,67%) 11 – 15 έτη και μόλις ένας (1,67%) διαθέτει εμπειρία μεγαλύτερη των 16 ετών στο αντικείμενο του ελεγκτή.

Γράφημα 3 4 Επαγγελματική εμπειρία

3.4. Ερευνητικό εργαλείο

Οι ενότητες Β' - Ε' χρησιμοποιούν την πενταβάθμια κλίμακα Likert στην οποία η βαθμολογία «1» αντιστοιχεί στην απάντηση «Διαφωνώ απόλυτα» και η βαθμολογία «5» στην απάντηση «Συμφωνώ απόλυτα». Η πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου περιλαμβάνει ερωτήσεις που αφορούν δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος και συγκεκριμένα, το φύλο, την ηλικία, την εκπαίδευση των συμμετεχόντων και την επαγγελματική τους εμπειρία σε έτη.

Το ερωτηματολόγιο βασίστηκε στην έρευνα των Drogalasetal. (2017) σχετικά με τις επιπτώσεις της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου, της ευθύνης των εσωτερικών ελεγκτών και της εκπαίδευσης στην ανίχνευση της εξαπάτησης.

3.5. Εργαλεία στατιστικής ανάλυσης

Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη χρήση του MicrosoftExcel και του στατιστικού πακέτου SPSS 20.0. Χρησιμοποιήθηκε η περιγραφική στατιστική ανάλυση αλλά και η παλινδρόμηση και ο έλεγχος συσχέτισης μεταξύ των εξεταζόμενων μεταβλητών. Η

περιγραφική στατιστική ανάλυση περιλαμβάνει μεθόδους οργάνωσης, απλοποίησης και συνοπτικής παρουσίασης των δεδομένων. Στην προκειμένη περίπτωση χρησιμοποιήθηκαν οι κατανομές συχνότητας, ο μέσος όρος και η τυπική απόκλιση ως μεγέθη. Οι κατανομές εκφράστηκαν και ποσοτικά για την καλύτερη και πιο κατανοητή απεικόνιση των συγκεντρωθέντων στοιχείων. Ο μέσος όρος υποδηλώνει προς ποια κατεύθυνση οδεύουν οι απαντήσεις σε ένα ερώτημα, ενώ η τυπική απόκλιση αφορά την απόσταση από το μέσο όρο.

3.6. Συμπεράσματα

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάστηκε με σαφήνεια και ακρίβεια η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στην παρούσα έρευνα μέσα από τη χρήση ενός δημοσιευμένου σε έγκριτο περιοδικό ερευνητικού εργαλείου, εξετάστηκαν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος και παρουσιάστηκαν τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν.

Κεφάλαιο 4 Αποτελέσματα

4.1. Εισαγωγικά

Το παρόν κεφάλαιο παρουσιάζει τα αποτελέσματα της διανομής του ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήθηκε για την εμπειρική διερεύνηση της ανίχνευσης απάτης μέσα από την εξέταση συγκεκριμένων παραγόντων που ενδέχεται να την επηρεάζουν. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται κατανομές συχνότητας, μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις στο πλαίσιο της περιγραφικής στατιστικής ανάλυσης ενώ στη συνέχεια πραγματοποιούνται ορισμένοι στατιστικοί έλεγχοι συσχέτισης και παλινδρόμησης.

4.2. Περιγραφική Στατιστική Ανάλυση

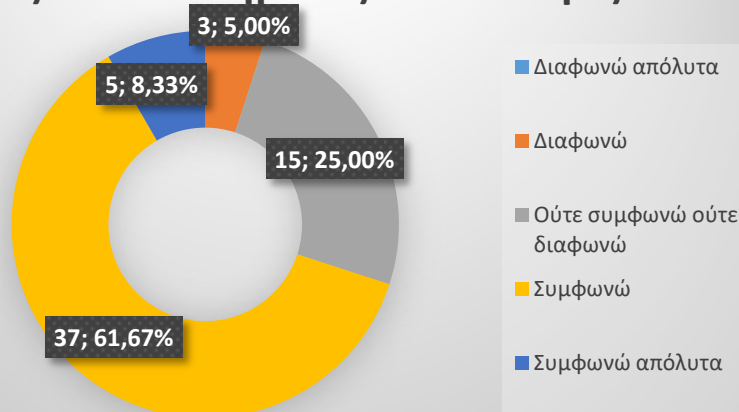
Στην παρούσα έρευνα εξετάζονται οι μεταβλητές «Ανίχνευση απάτης», «Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου», «Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή» και «Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου». Η μεταβλητή «Ανίχνευση απάτης» εξετάζεται μέσα από τέσσερα ερωτήματα. Στον Πίνακα 4.1 και το αντίστοιχο Γράφημα εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι σε θέση να ανιχνεύσουν μη εξουσιοδοτημένες συναλλαγές. Προκύπτει ότι οι 3 (5%) διαφωνούν, οι 15 (25%) τηρούν ουδέτερη στάση, οι 37 (61,67%) συμφωνούν και οι υπόλοιποι 5 (8,33%) συμφωνούν απόλυτα. Ουσιαστικά, σχεδόν το 70% των συμμετεχόντων στην έρευνα κρίνει ότι διαθέτει τις ικανότητες και τα μέσα να ανιχνεύσουν μη εξουσιοδοτημένες συναλλαγές.

Πίνακας 4 1 Ανίχνευση απάτης: Ερώτηση 1

1. Είμαστε σε θέση να ανιχνεύσουμε μη εξουσιοδοτημένες συναλλαγές.	
Διαφωνώ απόλυτα	0
Διαφωνώ	3
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	15
Συμφωνώ	37
Συμφωνώ απόλυτα	5
Σύνολο	60

Γράφημα 4 1 Ανίχνευση απάτης: Ερώτηση 1

1. Είμαστε σε θέση να ανιχνεύσουμε μη εξουσιοδοτημένες συναλλαγές.

Το επόμενο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο οι συμμετέχοντες είναι σε θέση να ανιχνεύσουν απάτες που έχουν γίνει από εργαζόμενους (Πίνακας και Γράφημα 4.2). Προκύπτει ότι οι 4 συμμετέχοντες (6,67%) διαφωνούν, οι 7 (11,67%) ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν, οι 43 (71,67%) συμφωνούν και οι υπόλοιποι 6 (10%) συμφωνούν απόλυτα. Περισσότεροι από το 80% του δείγματος κρίνουν ότι διαθέτουν τα μέσα, τα εργαλεία και τις ικανότητες να ανιχνεύσουν πιθανή εξαπάτηση που έχει λάβει χώρα από εργαζόμενους της επιχείρησης.

Πίνακας 4 2 Ανίχνευση απάτης: Ερώτηση 2

2. Είμαστε σε θέση να ανιχνεύσουμε απάτες που έχουν γίνει από εργαζόμενους.	
Διαφωνώ απόλυτα	0
Διαφωνώ	4
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	7
Συμφωνώ	43
Συμφωνώ απόλυτα	6
Σύνολο	60

Γράφημα 4 2 Ανίχνευση απάτης: Ερώτηση 2

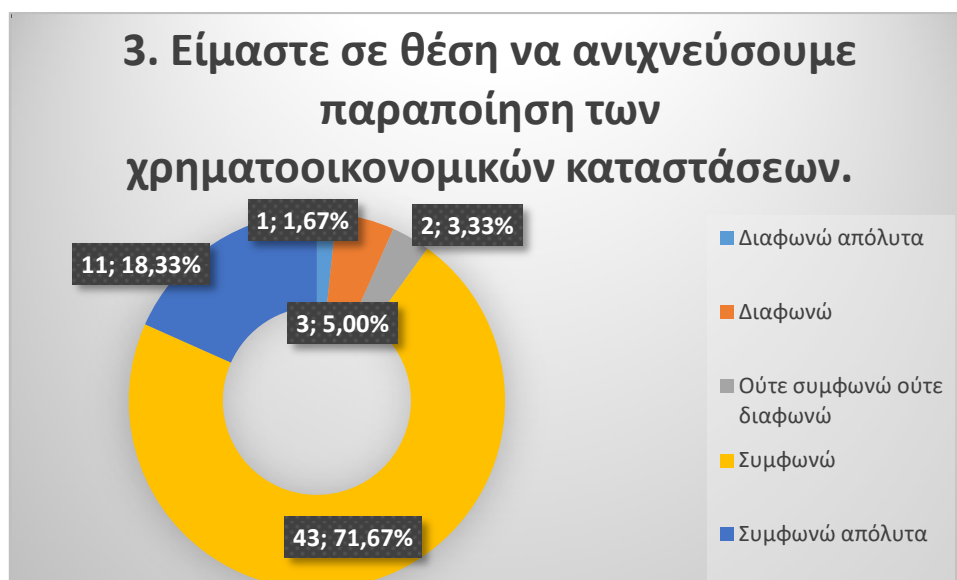
Το επόμενο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο οι εσωτερικοί ελεγκτές του δείγματος είναι σε θέση να ανιχνεύσουν παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων (Πίνακας και Γράφημα 4.3). Προκύπτει ότι μόνο ένα άτομο (1,67%) διαφωνεί απόλυτα, 3 άτομα (5%) διαφωνούν, 2 άτομα (3,33%) ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν, οι 43 (71,67%) συμφωνούν και 11 άτομα (18,33%) συμφωνούν απόλυτα. Περισσότεροι από το 90% του δείγματος παραδέχονται ότι είναι σε θέση να ανιχνεύσουν παραποίηση στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης όπου εργάζονται. Η παραδοχή αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς υποδεικνύει ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές διαθέτουν την κατάρτιση και τα εχέγγυα σχεδόν απόλυτα να εντοπίσουν πιθανή απάτη που αφορά στην κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων. Οι επιχειρήσεις ενδιαφέρονται για την ορθή αλλά ταυτόχρονα και για την κατά το δυνατό πιο συμφέρουσα για τις ίδιες απεικόνιση της πραγματικής οικονομικής τους θέσης. Ωστόσο, οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις προσφέρονται για καταχρηστική συμπεριφορά κυρίως των ατόμων που τις καταρτίζουν. Για αυτό ο εσωτερικός έλεγχος είναι απαραίτητος αλλά ταυτόχρονα πρέπει να πραγματοποιείται από καταρτισμένο προσωπικό και σίγουρα όχι από τα ίδια άτομα που αναλαμβάνουν την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Πίνακας 4 3 Ανίχνευση απάτης: Ερώτηση 3

3. Είμαστε σε θέση να ανιχνεύσουμε παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.	
Διαφωνώ απόλυτα	1
Διαφωνώ	3
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	2

Συμφωνώ	43
Συμφωνώ απόλυτα	11
Σύνολο	60

Γράφημα 4 3 Ανίχνευση απάτης: Ερώτηση 3

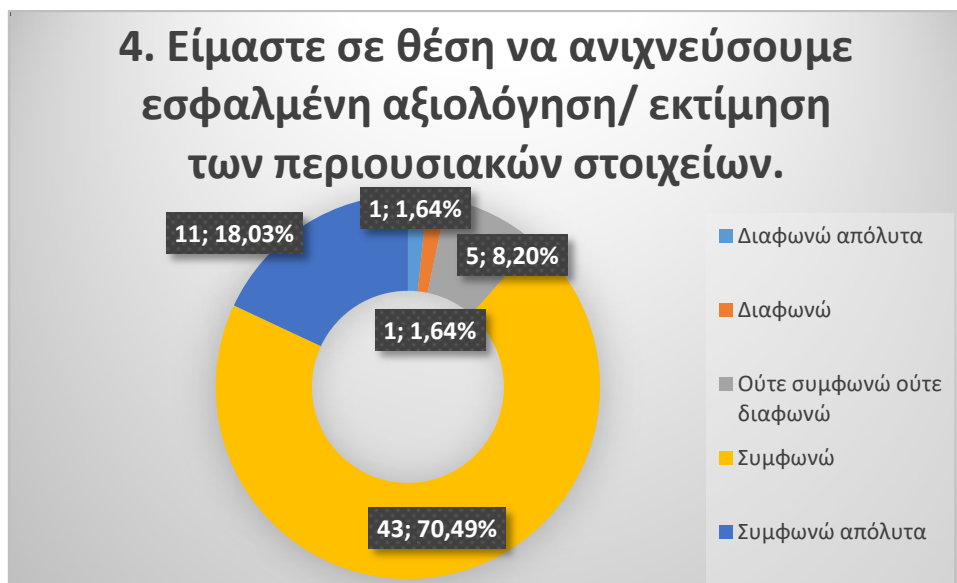

Το επόμενο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο οι εσωτερικοί ελεγκτές του δείγματος είναι σε θέση να ανιχνεύσουν εσφαλμένη αξιολόγηση των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης (Πίνακας και Γράφημα 4.4). Μόλις ένα άτομο (1,64%) διαφωνεί απόλυτα και ένα ακόμη (1,64%) διαφωνεί, 5 άτομα τηρούν ουδέτερη στάση (8,2%), 4 άτομα συμφωνούν (70,49%) και τα υπόλοιπα 11 (18,03%) συμφωνούν απόλυτα. Και πάλι σχεδόν το 90% του δείγματος πιστεύουν ότι είναι σε θέση να αντιληφθούν πιθανή αλλοιωμένη ή παραποιημένη αποτύπωση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης. Άλλωστε, αυτή η εσφαλμένη αξιολόγηση αποτελεί έμμεσα παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων που αναφέρθηκε και νωρίτερα.

Πίνακας 4 4 Ανίχνευση απάτης: Ερώτηση 4

4. Είμαστε σε θέση να ανιχνεύσουμε εσφαλμένη αξιολόγηση/ εκτίμηση των περιουσιακών στοιχείων.	
Διαφωνώ απόλυτα	1
Διαφωνώ	1
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	5
Συμφωνώ	43
Συμφωνώ απόλυτα	11
Σύνολο	61

Γράφημα 4 4 Ανίχνευση απάτης: Ερώτηση 4

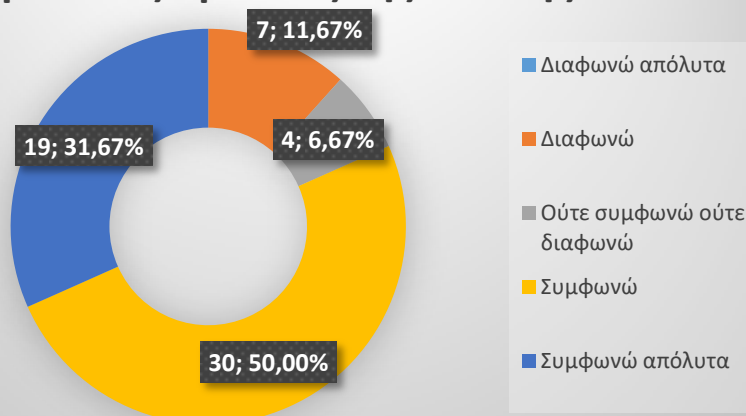
Στη συνέχεια εξετάστηκε η μεταβλητή «Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου» η οποία απαρτίζεται από επτά ερωτήματα. Το πρώτο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο υπάρχουν πειθαρχικές συνέπειες για τους δράστες της απάτης (Πίνακας και Γράφημα 4.5). Προκύπτει ότι 7 άτομα (11,67%) διαφωνούν με την άποψη ότι υπάρχουν πειθαρχικές συνέπειες, 4 (6,67%) ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν, 30 άτομα (50%) συμφωνούν και τα υπόλοιπα 19 (31,67%) συμφωνούν απόλυτα. Σχεδόν το 20% των συμμετεχόντων στην έρευνα δεν εκφράζει θετική άποψη σχετικά με τις πειθαρχικές συνέπειες για τους δράστες της απάτης. Αυτό υποδηλώνει ότι αρκετοί θεωρούν ότι όσοι προβαίνουν σε εξαπάτηση τελικά δεν τιμωρούνται όπως θα έπρεπε ή στον βαθμό στον οποίο θα έπρεπε.

Πίνακας 4 5 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 1

1. Υπάρχουν πειθαρχικές συνέπειες για τους δράστες της απάτης.	
Διαφωνώ απόλυτα	0
Διαφωνώ	7
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	4
Συμφωνώ	30
Συμφωνώ απόλυτα	19
Σύνολο	60

Γράφημα 4 5 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 1

1. Υπάρχουν πειθαρχικές συνέπειες για τους δράστες της απάτης.

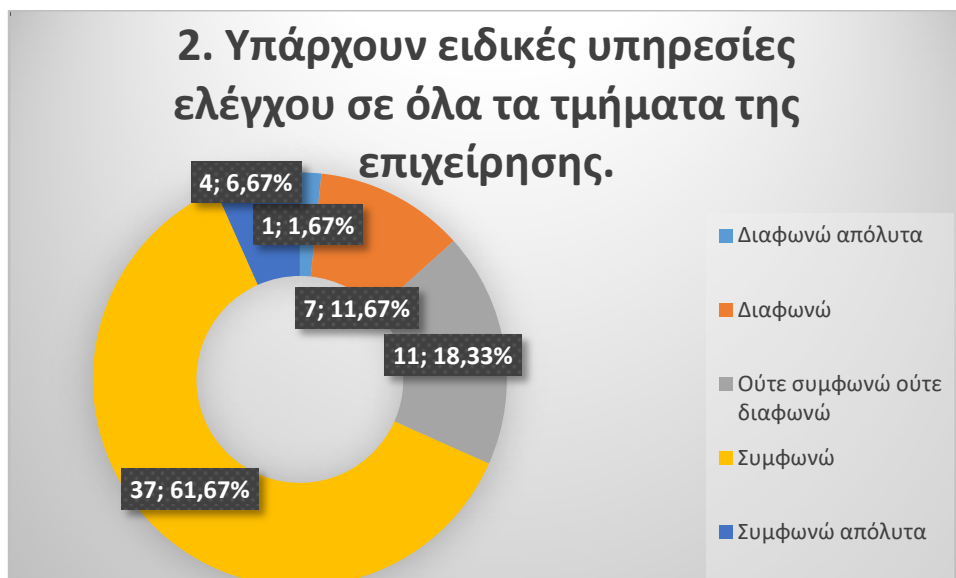

Το επόμενο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο υπάρχουν ειδικές υπηρεσίες ελέγχου σε όλα τα τμήματα της επιχείρησης (Πίνακας και Γράφημα 4.6). Μόλις ένα άτομο (1,67%) διαφωνεί απόλυτα, 7 άτομα (11,67%) διαφωνούν, 11 άτομα (18,33%) ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν, 37 άτομα (61,67%) συμφωνούν και τα υπόλοιπα 4 (6,67%) συμφωνούν απόλυτα. Μεγάλο ποσοστό του δείγματος δεν εκφράζουν άποψη σχετικά με την επάρκεια εποπτικού μηχανισμού αλλά και ανθρώπινου δυναμικού σε όλα τα τμήματα της επιχείρησης. Ο έλεγχος μπορεί να αποτελεί ιδιαίτερα δαπανηρή λειτουργία για μια επιχείρηση ανάλογα με τον αριθμό ανθρώπινου δυναμικού που απασχολεί, αλλά και το μέγεθός της κυρίως σε όρους κύκλου εργασιών και κερδοφορίας.

Πίνακας 4 6 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 2

2. Υπάρχουν ειδικές υπηρεσίες ελέγχου σε όλα τα τμήματα της επιχείρησης.	
Διαφωνώ απόλυτα	1
Διαφωνώ	7
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	11
Συμφωνώ	37
Συμφωνώ απόλυτα	4
Σύνολο	60

Γράφημα 4 6 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 2

Το επόμενο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο οι συμμετέχοντες πιστεύουν ότι το ανθρώπινο δυναμικό του εσωτερικού ελέγχου θεωρείται επαρκές προς το παρόν με βάση τις ανάγκες της επιχείρησης αλλά και της υπάρχουσας νομοθεσίας (Πίνακας και Γράφημα 4.7). Προκύπτει ότι 4 άτομα (6,67%) διαφωνούν απόλυτα, 7 άτομα (11,67%) διαφωνούν, 13 άτομα (21,67%) τηρούν ουδέτερη στάση, 30 άτομα (50%) συμφωνούν και τα υπόλοιπα 6 (10%) συμφωνούν απόλυτα. Το 60% του δείγματος πιστεύουν πραγματικά ότι το ανθρώπινο δυναμικό που απασχολείται με τον εσωτερικό έλεγχο στις επιχειρήσεις επαρκεί για τις ανάγκες που προκύπτουν. Όπως και στο ερώτημα 1 της μεταβλητής αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου, έτσι και στο συγκεκριμένο ερώτημα διαφαίνεται ότι υπάρχει έλλειψη προσωπικού για την διεκπεραίωση του εσωτερικού ελέγχου. Η ανεπάρκεια αυτή όμως είναι πολύ πιθανό να σχετίζεται με το κόστος διεξαγωγής του εσωτερικού ελέγχου ειδικά για επιχειρήσεις που ανήκουν στην κατηγορία των μικρομεσαίων (ΜμΕ) ή στην κατηγορία των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων. Άλλωστε, με βάση το νόμο η υποχρέωση τήρησης τμήματος εσωτερικού ελέγχου στον ιδιωτικό τομέα αφορά πολύ συγκεκριμένες κατηγορίες και τύπους επιχειρήσεων ενώ για τις υπόλοιπες υπάρχει μόνο σύσταση για τη διεξαγωγή εσωτερικού ελέγχου.

Πίνακας 4 7 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 3

3. Το ανθρώπινο δυναμικό του εσωτερικού ελέγχου θεωρείται επαρκές προς το παρόν.	
Διαφωνώ απόλυτα	4
Διαφωνώ	7
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	13

Συμφωνώ	30
Συμφωνώ απόλυτα	6
Σύνολο	60

Γράφημα 4 7 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 3

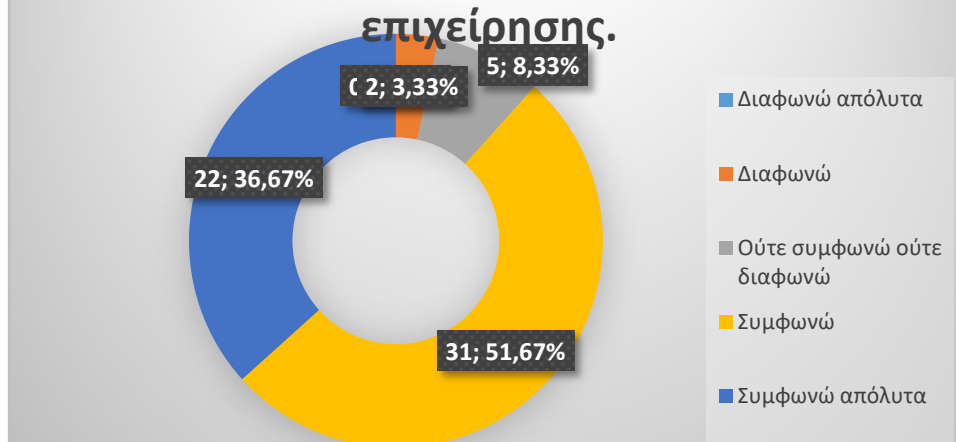
Το επόμενο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο οι εσωτερικοί ελεγκτές πιστεύουν ότι το σύστημα εσωτερικού ελέγχου βελτιώνει τη λειτουργία της επιχείρησης (Πίνακας και Γράφημα 4.8). Προκύπτει ότι μόλις 2 άτομα (33%) διαφωνούν, 5 άτομα (8,33%) τηρούν ουδέτερη στάση, 31 άτομα (51,67%) συμφωνούν και τα υπόλοιπα 22 (36,67%) συμφωνούν απόλυτα. Με βάση τα αποτελέσματα προκύπτει ότι ελάχιστοι είναι οι εσωτερικοί ελεγκτές οι οποίοι δεν αναγνωρίζουν την αξία και το ρόλο που διαδραματίζει ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου στην ίδια τη λειτουργία της επιχείρησης.

Πίνακας 4 8 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 4

4. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου βελτιώνει τη λειτουργία της επιχείρησης.	
Διαφωνώ απόλυτα	0
Διαφωνώ	2
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	5
Συμφωνώ	31
Συμφωνώ απόλυτα	22
Σύνολο	60

Γράφημα 4 8 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 4

4. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου βελτιώνει τη λειτουργία της επιχείρησης.

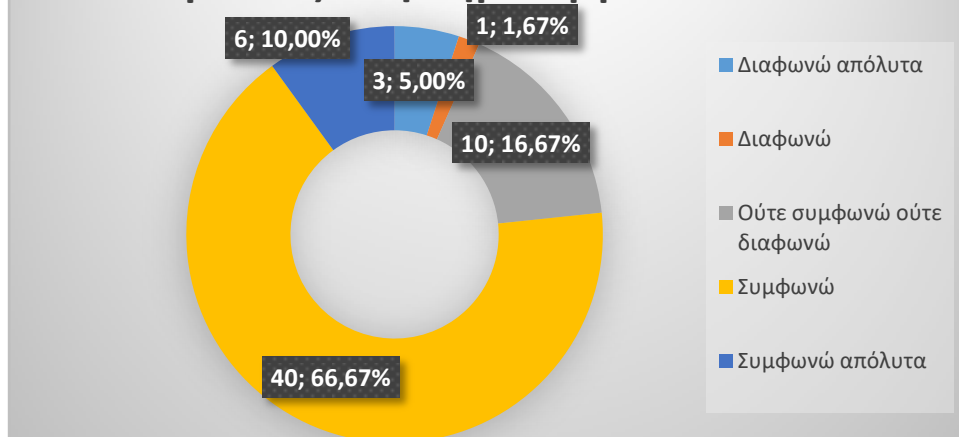
Το επόμενο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο η δομή του συστήματος ελέγχου εμποδίζει τη δημιουργία λαθών (Πίνακας και Γράφημα 4.9). Προκύπτει ότι 3 άτομα (5%) διαφωνούν απόλυτα, μόλις ένα άτομο (1,67%) διαφωνεί, 10 άτομα (16,67%) τηρούν ουδέτερη στάση, 40 άτομα (66,67%) συμφωνούν και τα υπόλοιπα 6 άτομα (10%) συμφωνούν απόλυτα. Περισσότεροι από 3 στα 4 άτομα παραδέχονται ότι η δομή του συστήματος ελέγχου εμποδίζει τη δημιουργία λαθών. Με άλλα λόγια, εκτός από τη θετική συμβολή του συστήματος ελέγχου στην ίδια τη λειτουργία της επιχείρησης, φαίνεται ότι διαδραματίζει έναν εποικοδομητικό ρόλο και στην παρεμπόδιση των λαθών, τα οποία μπορεί να είναι εσκεμμένα ή και εκ παραδρομής. Ουσιαστικά, η δομή του συστήματος ελέγχου είναι σε θέση να παρεμποδίσει συμπεριφορές εξαπάτησης.

Πίνακας 4 9 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 5

5. Η δομή του συστήματος ελέγχου εμποδίζει τη δημιουργία λαθών.	
Διαφωνώ απόλυτα	3
Διαφωνώ	1
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	10
Συμφωνώ	40
Συμφωνώ απόλυτα	6
Σύνολο	60

Γράφημα 4 9 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 5

5. Η δομή του συστήματος ελέγχου εμποδίζει τη δημιουργία λαθών.

Το επόμενο ερώτημα εξετάζει άμεσα το βαθμό στον οποίο το σύστημα εσωτερικού ελέγχου λειτουργεί αποτελεσματικά στην ανίχνευση απάτης (Πίνακας και Γράφημα 4.10). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα μόλις ένα άτομο (1,67%) διαφωνεί απόλυτα, 2 άτομα (3,33%) διαφωνούν, 15 άτομα (25%) ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν, 37 άτομα (61,67%) συμφωνούν και τα υπόλοιπα 5 (8,33%) συμφωνούν απόλυτα.

Σχεδόν ένας στους τέσσερις δεν εκφράζει σαφή άποψη για την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου στην ανίχνευση απάτης. Παρά το γεγονός ότι τα προηγούμενα ερωτήματα ανέδειξαν τη συμβολή και τον ρόλο του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, όταν οι εσωτερικοί ελεγκτές ερωτώνται απευθείας σχετικά με την αποτελεσματικότητα του συστήματος αυτού στην ανίχνευση απάτης υπάρχει μεγάλο ποσοστό τους που δεν εκφράζει άποψη. Η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί μεταβλητή που έχει μελετηθεί και εξακολουθεί να μελετάται από σύγχρονους ερευνητές καθώς στόχος των επιχειρήσεων είναι να μεγιστοποιηθεί η αξία χρήσης του εσωτερικού ελέγχου για τη λειτουργία της επιχείρησης συμπεριλαμβανομένου του οφέλους ανίχνευσης εξαπάτησης (πραγματοποιηθείσας ή μελλοντικής) χωρίς όμως να αποτελεί ιδιαίτερα δαπανηρή δραστηριότητα της επιχείρησης.

Πίνακας 4 10 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 6

6. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου λειτουργεί αποτελεσματικά στην ανίχνευση απάτης.	
Διαφωνώ απόλυτα	1
Διαφωνώ	2
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	15

Συμφωνώ	37
Συμφωνώ απόλυτα	5
Σύνολο	60

Γράφημα 4 10 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 6

Το επόμενο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο οι δικλίδες ασφαλείας του συστήματος ελέγχου αποτρέπουν τις παράνομες δραστηριότητες (Πίνακας και Γράφημα 4.11). Μόλις ένα άτομο (1,67%) διαφωνεί απόλυτα, 3 άτομα (5%) διαφωνούν, 9 άτομα (15%) τηρούν ουδέτερη στάση, 39 άτομα (65%) συμφωνούν και τα υπόλοιπα 8 (13,33%) συμφωνούν απόλυτα. Σχεδόν το 80% παραδέχονται ότι οι δικλίδες ασφαλείας του συστήματος ελέγχου λειτουργούν αποτρεπτικά σε όσους σκέφτονται να προβούν σε παράνομες δραστηριότητες στο πλαίσιο λειτουργίας της επιχείρησης. Οι εσωτερικές δικλίδες ασφαλείας έχουν ως στόχο τον εντοπισμό εξαπάτησης ή σφαλμάτων στις οικονομικές καταστάσεις κυρίως και αποσκοπούν στην λήψη μέτρων στους πιθανούς κινδύνους που αντιμετωπίζει η επιχείρηση (IFAC, 2009). Για να μετουσιώσουν όμως το ρόλο τους απαιτείται ο εσωτερικός ελεγκτής να κατανοήσει το πλαίσιο λειτουργίας της επιχείρησης, τους στόχους και την κουλτούρα της. Σύμφωνα με την COSO (2011) οι εσωτερικές δικλίδες απαρτίζονται από το περιβάλλον, τις ενέργειες που απαιτούνται για την εκτίμηση των κινδύνων που αντιμετωπίζει η επιχείρηση, το πληροφοριακό σύστημα που υποστηρίζει τις χρηματοοικονομικές πληροφορίες, τις δραστηριότητες των δικλίδων και την παρακολούθησή τους. Οι τεχνικές πρόληψης που προωθούνται μέσα από τις δικλίδες ασφαλείας προωθούν την υιοθέτηση πολιτικών, διαδικασιών, ελέγχων και δραστηριοτήτων που στοχεύουν στον περιορισμό της εξαπάτησης.

Ο εσωτερικός ελεγκτής μπορεί με τη χρήση των δικλίδων ασφαλείας να προλάβει ή να εντοπίσει και στη συνέχεια να προσπαθήσει να «θεραπεύσει» φαινόμενα εξαπάτησης ή και διαφθοράς αναβαθμίζοντας την ποιότητα λειτουργίας της επιχείρησης.

Πίνακας 4 11 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 7

7. Οι δικλίδες ασφαλείας του συστήματος ελέγχου αποτρέπουν τις παράνομες δραστηριότητες.	
Διαφωνώ απόλυτα	1
Διαφωνώ	3
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	9
Συμφωνώ	39
Συμφωνώ απόλυτα	8
Σύνολο	60

Γράφημα 4 11 Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου - Ερώτηση 7

Στη συνέχεια εξετάζεται η μεταβλητή «Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή» η οποία αποτελείται από έξι ερωτήματα. Το πρώτο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο ο εσωτερικός ελεγκτής έχει πλήρη πρόσβαση στις επιχειρησιακές διαδικασίες και καταγραφές (Πίνακας και Γράφημα 4.12). Συγκεκριμένα, 2 μόλις άτομα (3,33%) διαφωνούν απόλυτα, 1 άτομο (1,67%) διαφωνεί, 7 άτομα τηρούν ουδέτερη στάση (11,67%), 32 άτομα (53,33%) συμφωνούν και τα υπόλοιπα 18 (30%) συμφωνούν απόλυτα. Παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία αναγνωρίζει την εμπιστοσύνη που δείχνει η διοίκηση προς τους εσωτερικούς ελεγκτές παρέχοντάς τους πλήρη πρόσβαση για την πραγματοποίηση του έργου τους.

Η εμπιστοσύνη που δημιουργείται και δοκιμάζεται μεταξύ του εσωτερικού ελεγκτή και της διοίκησης είναι βασική για την απόδοση του εγχειρήματος και της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου. Η υπευθυνότητα του εσωτερικού ελεγκτή αποτυπώνεται στο βαθμό εμπιστοσύνης που του δείχνει η διοίκηση της επιχείρησης η οποία άλλωστε είναι αυτή που έχει ζητήσει την διεξαγωγή του εσωτερικού ελέγχου. Ασφαλώς δεν πρέπει να αποκλειστεί το ενδεχόμενο η διοίκηση να προσπαθεί να επηρεάσει τη διαμόρφωση των οικονομικών καταστάσεων ή και να επιθυμεί την παρουσίαση αλλοιωμένων στοιχείων προκειμένου να επωφεληθεί για ίδιο όφελος ή για να παρουσιαστεί εξωραϊσμένα προς το κοινό. Η παρέμβαση της διοίκησης ακόμη και αν είναι δημιουργική με στόχο την παρουσίαση την επιθυμητή εικόνα της επιχείρησης έχει συμβεί σε επιχειρήσεις όπως η Enron που θέλησαν να αποκρύψουν ζημίες ή και χρέη.

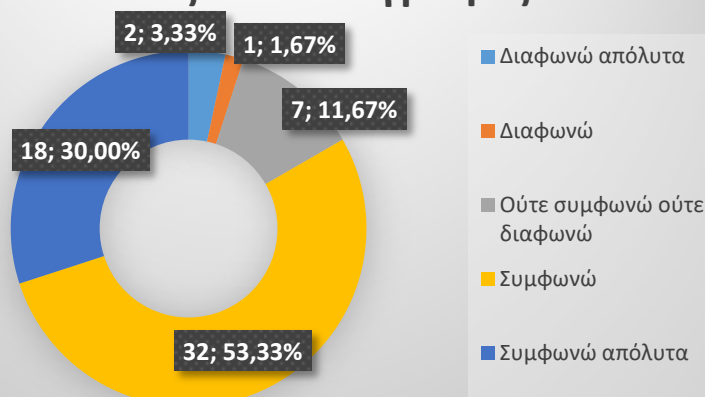
Ο στόχος του εσωτερικού ελέγχου είναι να παρασχεθούν προς τη διοίκηση αξιόπιστες και χρήσιμες πληροφορίες για πιθανά περιστατικά εξαπάτησης έπειτα από αξιολόγηση των κινδύνων που εντοπίζει ο ελεγκτής πάντα σε συμμόρφωση με την εθνική νομοθεσία, τους κανόνες δεοντολογίας και τα διεθνή πρότυπα ελέγχου (ΔΠΕ). Η σχέση με τη διοίκηση πρέπει να είναι συνεργατική αλλά σε κάθε περίπτωση ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να διαθέτει την ελευθερία και την ανεξαρτησία των κινήσεων. Για να συμβεί αυτό πρέπει να έχει πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες που αφορούν τις επιχειρησιακές διαδικασίες και καταγραφές.

Πίνακας 4 12 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 1

1. Ο εσωτερικός ελεγκτής έχει πλήρη πρόσβαση στις επιχειρησιακές διαδικασίες και καταγραφές.	
Διαφωνώ απόλυτα	2
Διαφωνώ	1
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	7
Συμφωνώ	32
Συμφωνώ απόλυτα	18
Σύνολο	60

Γράφημα 4 12 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 1

1. Ο εσωτερικός ελεγκτής έχει πλήρη πρόσβαση στις επιχειρησιακές διαδικασίες και καταγραφές.

Το επόμενο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο υπάρχει ανεξαρτησία του εσωτερικού ελεγκτή (Πίνακας και Γράφημα 4.13). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα προκύπτει ότι μόλις ένα άτομο (1,67%) διαφωνεί απόλυτα, 8 άτομα (13,33%) διαφωνούν, 10 άτομα (16,67%) ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν, 25 άτομα (41,67%) συμφωνούν και τα υπόλοιπα 16 (26,67%) συμφωνούν απόλυτα. Οι απόψεις στο ερώτημα αυτό είναι σχετικά πιο μοιρασμένες με περισσότερο από το 10% του δείγματος να μην εκφράζει άποψη επί του θέματος. Μόλις λίγοι περισσότεροι από το 25% συμφωνούν απόλυτα ότι ο εσωτερικός ελεγκτής χαρακτηρίζεται από ανεξαρτησία κατά τη διεκπεραίωση του έργου του.

Η ανεξαρτησία έγκειται στην ελευθερία κινήσεων του ελεγκτή, την πλήρη πρόσβαση σε πληροφορίες που διευκολύνουν την εξαγωγή συμπερασμάτων για τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου και εξυπηρετούν στον εντοπισμό περιστατικών εξαπάτησης ή λαθών που έχουν λάβει χώρα. Απαιτείται μεγάλη προσπάθεια τόσο από τους εσωτερικούς ελεγκτές όσο και από τις διοικήσεις των επιχειρήσεων προκειμένου να επιτευχθεί η ανεξαρτησία η οποία μπορεί να συνδράμει στην εποικοδομητική λειτουργία του ελέγχου προς όφελος της επιχείρησης.

Πίνακας 4 13 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 2

2. Υπάρχει ανεξαρτησία του εσωτερικού ελεγκτή.	
Διαφωνώ απόλυτα	1
Διαφωνώ	8
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	10
Συμφωνώ	25
Συμφωνώ απόλυτα	16

Γράφημα 4 13 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 2

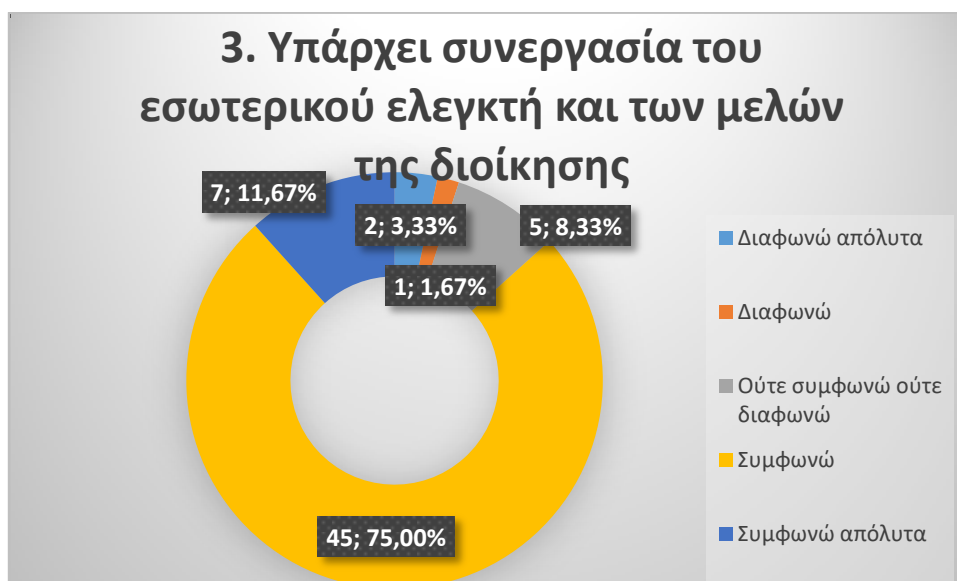

Το επόμενο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο υπάρχει συνεργασία του εσωτερικού ελεγκτή και των μελών της διοίκησης (Πίνακας και Γράφημα 4.14). Προκύπτει ότι μόλις 2 άτομα (3,33%) διαφωνούν απόλυτα, ένα άτομο (1,67%) διαφωνεί, 5 άτομα (8,33%) τηρούν ουδέτερη στάση, 45 άτομα (75%) συμφωνούν και τα υπόλοιπα 7 (11,67%) συμφωνούν απόλυτα. Περισσότεροι από το 85% του δείγματος αναγνωρίζουν την ύπαρξη συνεργασίας του εσωτερικού ελεγκτή με τη διοίκηση η οποία όπως αναφέρθηκε ήδη είναι εξαιρετικά σημαντική για την επιτυχία του εσωτερικού ελέγχου και την αύξηση της αποτελεσματικότητας λειτουργίας της ίδιας της επιχείρησης. Το αποτέλεσμα είναι ιδιαίτερα θετικό και αποτελεί ζητούμενο στο σύνολο των επιχειρήσεων που εφαρμόζουν εσωτερικό έλεγχο.

Πίνακας 4 14 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 3

3. Υπάρχει συνεργασία του εσωτερικού ελεγκτή και των μελών της διοίκησης	
Διαφωνώ απόλυτα	2
Διαφωνώ	1
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	5
Συμφωνώ	45
Συμφωνώ απόλυτα	7
Σύνολο	60

Γράφημα 4 14 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 3

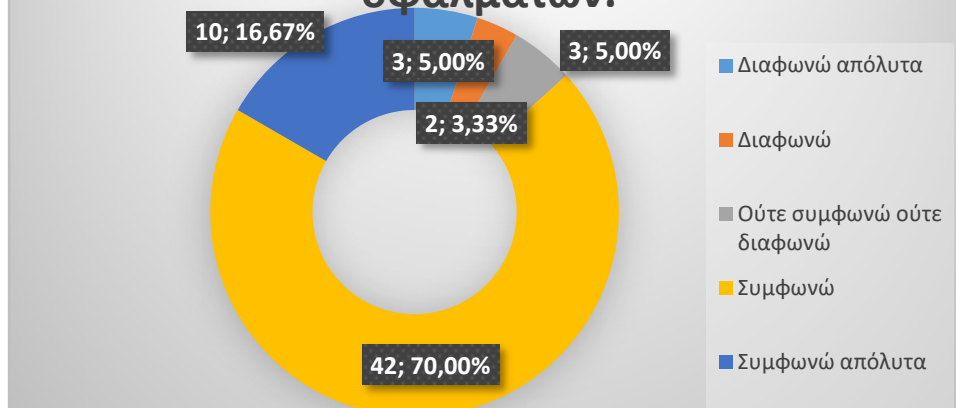
Το επόμενο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο ο εσωτερικός έλεγχος αναφέρει απευθείας στη διοίκηση περιστατικά σφαλμάτων (Πίνακας και Γράφημα 4.15). Προκύπτει ότι 3 άτομα (5%) διαφωνούν απόλυτα, 2 άτομα (3,33%) διαφωνούν, 3 άτομα (5%) τηρούν ουδέτερη στάση, 42 άτομα (70%) συμφωνούν και τα υπόλοιπα 10 (16,67%) συμφωνούν απόλυτα. Η πλειοψηφία του δείγματος επιβεβαιώνουν και πάλι την καλή συνεργασία με τη διοίκηση της επιχείρησης καθώς είναι υποχρέωση και ευθύνη των εσωτερικών ελεγκτών να αναφέρουν άμεσα περιστατικά σφαλμάτων ή και παραλείψεων στη διοίκηση.

Πίνακας 4 15 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 4

4. Ο εσωτερικός έλεγχος αναφέρει απευθείας στη διοίκηση περιστατικά σφαλμάτων.	
Διαφωνώ απόλυτα	3
Διαφωνώ	2
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	3
Συμφωνώ	42
Συμφωνώ απόλυτα	10
Σύνολο	60

Γράφημα 4 15 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 4

4. Ο εσωτερικός έλεγχος αναφέρει απευθείας στη διοίκηση περιστατικά σφαλμάτων.

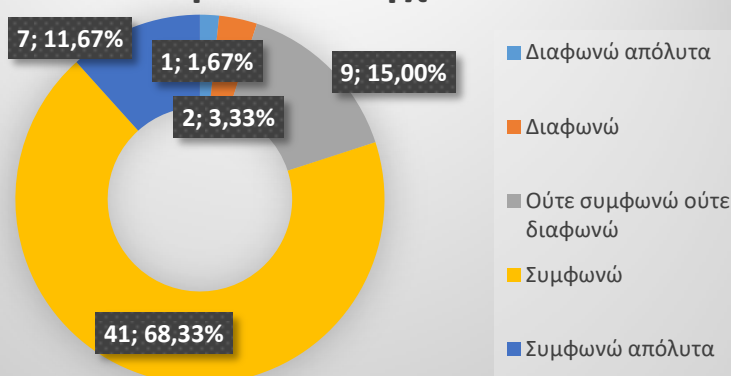
Το επόμενο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο ο εσωτερικός έλεγχος διεξάγεται από ανθρώπινο δυναμικό του εσωτερικού ελέγχου (Πίνακας και Γράφημα 4.16). Η ερώτηση αυτή εξυπηρετεί στην εύρεση των ελεγκτών που λειτουργούν ως εξωτερικοί συνεργάτες της επιχείρησης και όχι ως μέρος του ανθρώπινου δυναμικού της. Προκύπτει ότι ένα άτομο (1,67%) διαφωνεί απόλυτα, 2 άτομα (3,33%) διαφωνούν, 9 άτομα (15%) τηρούν ουδέτερη στάση, 41 άτομα (68,33%) συμφωνούν και τα υπόλοιπα 7 (11,67%) συμφωνούν απόλυτα. Με άλλα λόγια, ελάχιστα είναι τα άτομα τα οποία εργάζονται ως εσωτερικοί ελεγκτές και είναι εξωτερικοί συνεργάτες των επιχειρήσεων και όχι μέρος του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται στο τμήμα εσωτερικού ελέγχου των επιχειρήσεων. Αυτό σημαίνει ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές του δείγματος εργάζονται σε επιχειρήσεις που τηρούν ξεχωριστή μονάδα εσωτερικού ελέγχου, επομένως είναι πολύ πιθανό να ανήκουν σε κατηγορίες επιχειρήσεων που τηρούν τέτοια μονάδα υποχρεωτικά με βάση την εθνική νομοθεσία.

Πίνακας 4 16 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 5

5. Ο εσωτερικός έλεγχος διεξάγεται από ανθρώπινο δυναμικό του εσωτερικού ελέγχου.	
Διαφωνώ απόλυτα	1
Διαφωνώ	2
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	9
Συμφωνώ	41
Συμφωνώ απόλυτα	7
Σύνολο	60

Γράφημα 4 16 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 5

5. Ο εσωτερικός έλεγχος διεξάγεται από ανθρώπινο δυναμικό του εσωτερικού ελέγχου.

Το επόμενο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο η διοίκηση προσλαμβάνει εξωτερικούς ελεγκτές για την άσκηση του εσωτερικού ελέγχου (Πίνακας και Γράφημα 4.17). Προκύπτει ότι 5 άτομα διαφωνούν απόλυτα (8,33%), 5 άτομα διαφωνούν (8,33%), 9 άτομα τηρούν ουδέτερη στάση (15%), 35 άτομα συμφωνούν (58,33%) και τα υπόλοιπα 6 άτομα (10%). Το υψηλό ποσοστό θετικών απαντήσεων εξηγείται από το γεγονός ότι οι εξεταζόμενες επιχειρήσεις κατά καιρούς προσλαμβάνουν εξωτερικούς ελεγκτές ώστε να επιβεβαιώσουν το έργο της μονάδας εσωτερικού ελέγχου που τηρούν. Άλλωστε, η τήρηση εσωτερικού ελέγχου στην Ελλάδα αποτελεί σχετικά πρόσφατη ενσωμάτωση στην καθημερινή λειτουργία των επιχειρήσεων και οι μεγάλες ελεγκτικές επιχειρήσεις διαθέτουν έμπειρο και καταρτισμένο προσωπικό που επιλαμβάνεται τέτοιου είδους αναθέσεις σε τακτά χρονικά διαστήματα. Οι συμμετέχοντες που τήρησαν ουδέτερη στάση, απάντησαν κατ' αυτόν τον τρόπο ακριβώς λόγω του ότι ναι μεν η επιχείρηση όπου εργάζονται διενεργεί τον εσωτερικό έλεγχο στο πλαίσιο της ίδιας της επιχείρησης, αλλά εντούτοις προσλαμβάνει εξωτερικούς ελεγκτές οι οποίοι απασχολούνται για σύντομο χρονικό διάστημα και σε διαδικασίες του εσωτερικού ελέγχου.

Πίνακας 4 17 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 6

6 Η διοίκηση προσλαμβάνει εξωτερικούς ελεγκτές για την άσκηση του εσωτερικού ελέγχου.	
Διαφωνώ απόλυτα	5
Διαφωνώ	5
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	9
Συμφωνώ	35
Συμφωνώ απόλυτα	6

Γράφημα 4 17 Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή – Ερώτηση 6

Στη συνέχεια εξετάζεται η μεταβλητή «Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου» η οποία απαρτίζεται από τέσσερα ερωτήματα. Το πρώτο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο το ανθρώπινο δυναμικό που εργάζεται στον εσωτερικό έλεγχο λαμβάνει συνεχή εκπαίδευση (Πίνακας και Γράφημα 4.18). Προκύπτει ότι 3 άτομα (5%) διαφωνούν, 5 άτομα (8,33%) ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν, 41 άτομα (68,33%) συμφωνούν και τα υπόλοιπα 11 (18,33%) συμφωνούν απόλυτα. Είναι ιδιαίτερα θετικό ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές των επιχειρήσεων του δείγματος λαμβάνουν πολύ σοβαρά υπόψη τους την ανάγκη εκπαίδευσης και συνεχούς επιμόρφωσης του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται στον εσωτερικό έλεγχο. Άλλωστε, η ελληνική νομοθεσία γνωρίζει αρκετές αλλαγές σε τακτά χρονικά διαστήματα με αποτέλεσμα να προκύπτει ανάγκη επικαιροποίησης των γνώσεων ενώ ταυτόχρονα τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα συνεχώς εμπλουτίζονται και εξελίσσονται μέσα από πρακτικές που εφαρμόζουν σε ευρωπαϊκό αλλά και παγκόσμιο επίπεδο οι επιχειρήσεις.

Πίνακας 4 18 Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου – Ερώτηση 1

1. Το ανθρώπινο δυναμικό του εσωτερικού ελέγχου εκπαιδεύεται συνεχώς	
Διαφωνώ απόλυτα	0
Διαφωνώ	3
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	5
Συμφωνώ	41
Συμφωνώ απόλυτα	11

Γράφημα 4 18 Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου – Ερώτηση 1

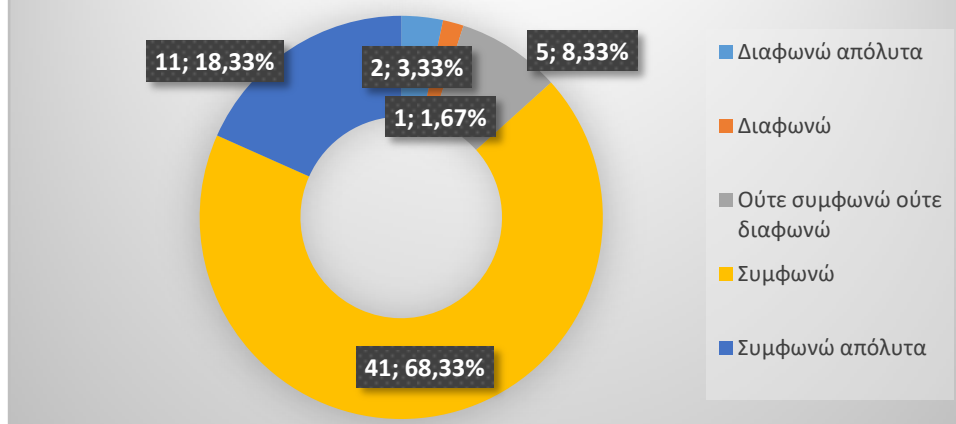
Το επόμενο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο το ανθρώπινο δυναμικό του εσωτερικού ελέγχου είναι έμπειρο (Πίνακας και Γράφημα 4.19). Προκύπτει ότι 2 άτομα (3,33%) διαφωνούν απόλυτα, ένα άτομο (1,67%) διαφωνεί, 5 άτομα (8,33%) τηρούν ουδέτερη στάση, 41 άτομα (68,33%) συμφωνούν και τα υπόλοιπα 11 (18,33%) συμφωνούν απόλυτα. Σχεδόν το 80% του δείγματος κρίνουν επαρκώς έμπειρο το ανθρώπινο δυναμικό που επωμίζεται το έργο του εσωτερικού ελέγχου στις εξεταζόμενες επιχειρήσεις. Η εμπειρία σε συνδυασμό με την κατάρτιση αποτελούν απαραίτητα χαρακτηριστικά των εσωτερικών ελεγκτών.

Πίνακας 4 19 Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου – Ερώτηση 2

2. Το ανθρώπινο δυναμικό του εσωτερικού ελέγχου είναι έμπειρο	
Διαφωνώ απόλυτα	2
Διαφωνώ	1
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	5
Συμφωνώ	41
Συμφωνώ απόλυτα	11
Σύνολο	60

Γράφημα 4 19 Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου – Ερώτηση 2

2. Το ανθρώπινο δυναμικό του εσωτερικού ελέγχου είναι έμπειρο

Το επόμενο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο οι εσωτερικοί ελεγκτές διαθέτουν πιστοποιήσεις στο επάγγελμά τους (Πίνακας και Γράφημα 4.20). Μόλις ένα άτομο (1,67%) διαφωνεί απόλυτα, 2 άτομα (3,33%) διαφωνούν, 5 άτομα (8,33%) τηρούν ουδέτερη στάση, 41 άτομα συμφωνούν (68,33%) και τα υπόλοιπα 11 (18,33%) συμφωνούν απόλυτα. Είναι πολύ θετικό που περισσότεροι από το 85% του δείγματος διαθέτουν πιστοποιήσεις γύρω από τον εσωτερικό έλεγχο. Τέτοιου είδους πιστοποιήσεις διεξάγονται σε ευρωπαϊκό ή και διεθνές επίπεδο τηρώντας αντίστοιχα πρότυπα ποιότητας με την πιο πρόσφατη ενημέρωση στις εξελίξεις του εσωτερικού ελέγχου. Ως εκ τούτου είναι σημαντικό το ανθρώπινο δυναμικό που απασχολείται στον εσωτερικό έλεγχο στις ελληνικές επιχειρήσεις να διαθέτει τέτοιες πιστοποιήσεις που ενδεχομένως να προσφέρουν και εναλλακτικές στις διοικήσεις για τον τρόπο αξιοποίησης των πληροφοριών του εσωτερικού ελέγχου.

Πίνακας 4 20 Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου – Ερώτηση 3

3. Οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι πιστοποιημένοι	
Διαφωνώ απόλυτα	1
Διαφωνώ	2
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	5
Συμφωνώ	41
Συμφωνώ απόλυτα	11
Σύνολο	60

Γράφημα 4 20 Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου – Ερώτηση 3

3. Οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι πιστοποιημένοι

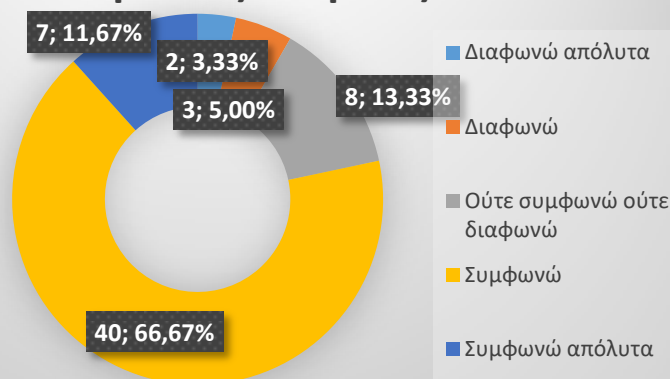
Το επόμενο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα ακολουθούνται από τους εσωτερικούς ελεγκτές (Πίνακας και Γράφημα 4.21). Προκύπτει ότι 2 άτομα (3,33%) διαφωνούν απόλυτα, 3 άτομα (5%) διαφωνούν, 8 άτομα (13,33%) τηρούν ουδέτερη στάση, 40 άτομα (66,67%) συμφωνούν και τα υπόλοιπα 7 άτομα (11,67%) συμφωνούν απόλυτα. Σχεδόν το 80% του δείγματος πιστεύει ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές εφαρμόζουν στην καθημερινότητά τους και κατά τη διεξαγωγή του εσωτερικού ελέγχου τα διεθνή πρότυπα ελέγχου (ΔΠΕ) που εφαρμόζονται ανά τον κόσμο. Η εφαρμογή τους απαιτεί κατάρτιση και γνώσεις από τους εσωτερικούς ελεγκτές, συχνή παρακολούθηση των εξελίξεων και προσαρμογή των απαιτήσεων και των στόχων της επιχείρησης σε αυτά. Με άλλα λόγια, απαιτεί εμπειρία αλλά και συνεχή εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού.

Πίνακας 4 21 Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου – Ερώτηση 4

4. Τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα ακολουθούνται από τους εσωτερικούς ελεγκτές.	
Διαφωνώ απόλυτα	2
Διαφωνώ	3
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	8
Συμφωνώ	40
Συμφωνώ απόλυτα	7
Σύνολο	60

Γράφημα 4 21 Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου – Ερώτηση 4

4. Τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα ακολουθούνται από τους εσωτερικούς ελεγκτές.

Στον Πίνακα 4.22 παρουσιάζονται ο μέσος όρος και η τυπική απόκλιση των ερωτήσεων μεμονωμένα και συγκεντρωτικά ανά εξεταζόμενη μεταβλητή. Παρατηρούμε ότι ο μέσος όρος της μεταβλητής «Ανίχνευση απάτης» είναι ιδιαίτερα υψηλός (Μ.Ο. = 3,9, Τ.Α. = 1,84) γεγονός που υποδηλώνει ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές πιστεύουν σε μεγάλο βαθμό στις ικανότητες εντοπισμού περιστατικών εξαπάτησης. Μάλιστα το ερώτημα με τη μεγαλύτερη βαθμολογία (Μ.Ο. = 4,02, Τ.Α. = 0,76) αφορά στην ανίχνευση εσφαλμένης αξιολόγησης/εκτίμησης των περιουσιακών στοιχείων των επιχειρήσεων. Αυτό σημαίνει ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν τα εφόδια, τους πόρους, τις ικανότητες, τις γνώσεις και την εμπειρία έτσι ώστε να εντοπίζουν ακόμη και παραποιήσεις στην απεικόνιση των περιουσιακών στοιχείων των επιχειρήσεων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Όσον αφορά στη μεταβλητή «Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου» παρατηρούμε ότι παρουσιάζει επίσης μεγάλο μέσο όρο (Μ.Ο. = 3,8, Τ.Α. = 0,85). Τη μεγαλύτερη βαθμολογία συγκεντρώνει το ερώτημα που αφορά στη χρησιμότητα και ωφέλιμη δράση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου στη λειτουργία της επιχείρησης. Οι εσωτερικοί ελεγκτές πιστεύουν πολύ στη θετική επίδραση της ύπαρξης ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου στην καθημερινή λειτουργία της επιχείρησης. Ταυτόχρονα, υψηλή βαθμολογία (Μ.Ο. = 4,02, Τ.Α. = 0,93) παρουσιάζει το ερώτημα σχετικά με την ύπαρξη πειθαρχικών συνεπειών για τους δράστες περιστατικών εξαπάτησης. Η γνώση ότι θα υπάρξει τιμωρία σε περίπτωση που κάποιος προβεί σε απάτη μπορεί να λειτουργήσει κατασταλτικά για ορισμένες περιπτώσεις ενώ ταυτόχρονα προσδίδει ένα αίσθημα δικαιοσύνης.

Όσον αφορά στην υπευθυνότητα των εσωτερικών ελεγκτών η βαθμολογία κινείται και σε αυτή την περίπτωση σε υψηλές τιμές (Μ.Ο. = 3,84, Τ.Α. = 0,9). Τη μεγαλύτερη βαθμολογία (Μ.Ο. = 4,05, Τ.Α. = 0,89) συγκεντρώνει το ερώτημα που αφορά στην πλήρη πρόσβαση των εσωτερικών ελεγκτών σε επιχειρησιακές διαδικασίες και καταγραφές. Η πλήρης πρόσβαση και ενημέρωση του εσωτερικού ελεγκτή εξυπηρετεί στην πιο άμεση, έγκαιρη και αξιόπιστη διεξαγωγή συμπερασμάτων, στον πιο αποτελεσματικό εντοπισμό περιστατικών εξαπάτησης αλλά και κινδύνων που αντιμετωπίζει ή αναμένεται να αντιμετωπίσει η επιχείρηση και παράλληλα, διευκολύνει το έργο του εσωτερικού ελέγχου και την απρόσκοπτη λειτουργία της επιχείρησης.

Όσον αφορά στην εκπαίδευση γύρω από τον εσωτερικό έλεγχο, η μέση βαθμολογία των ερωτημάτων είναι εξίσου υψηλή με τις υπόλοιπες εξεταζόμενες μεταβλητές (Μ.Ο. = 3,93, Τ.Α. = 0,77). Το ερώτημα με τη μεγαλύτερη βαθμολογία (Μ.Ο. = 4, Τ.Α. = 0,69) αφορά στη συνεχή εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού που ασχολείται με τον εσωτερικό έλεγχο. Είναι ιδιαίτερα θετικό το γεγονός ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις ή και οι ίδιοι οι εσωτερικοί ελεγκτές επενδύουν χρόνο και χρήματα για την επιμόρφωση και την επικαιροποίηση των γνώσεών τους γύρω από τον εσωτερικό έλεγχο.

Πίνακας 4 22 Μέσος όρος και τυπική απόκλιση

Ανίχνευση απάτης	Μέσος Όρος	Τυπική απόκλιση
1. Είμαστε σε θέση να ανιχνεύσουμε μη εξουσιοδοτημένες συναλλαγές.	3,73	0,69
2. Είμαστε σε θέση να ανιχνεύσουμε απάτες που έχουν γίνει από εργαζόμενους.	3,85	5,23
3. Είμαστε σε θέση να ανιχνεύσουμε παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.	4,00	0,76
4. Είμαστε σε θέση να ανιχνεύσουμε εσφαλμένη αξιολόγηση/ εκτίμηση των περιουσιακών στοιχείων.	4,02	0,69
Μ.Ο. Ανίχνευσης απάτης	3,90	1,84
Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου		
1. Υπάρχουν πειθαρχικές συνέπειες για τους δράστες της απάτης.	4,02	0,93
2. Υπάρχουν ειδικές υπηρεσίες ελέγχου σε όλα τα τμήματα της επιχείρησης.	3,60	0,85
3. Το ανθρώπινο δυναμικό του εσωτερικού ελέγχου θεωρείται επαρκές προς το παρόν.	3,45	1,05
4. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου βελτιώνει τη λειτουργία της επιχείρησης.	4,22	0,74
5. Η δομή του συστήματος ελέγχου εμποδίζει τη δημιουργία λαθών.	3,75	0,86
6. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου λειτουργεί αποτελεσματικά στην ανίχνευση απάτης.	3,72	0,74
7. Οι δικλείδες ασφαλείας του συστήματος ελέγχου	3,83	0,78

αποτρέπουν τις παράνομες δραστηριότητες.		
M.O. Αποτελεσματικότητας εσωτερικού ελέγχου	3,80	0,85
Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή		
1. Ο εσωτερικός ελεγκτής έχει πλήρη πρόσβαση στις επιχειρησιακές διαδικασίες και καταγραφές.	4,05	0,89
2. Υπάρχει ανεξαρτησία του εσωτερικού ελεγκτή.	3,78	1,04
3. Υπάρχει συνεργασία του εσωτερικού ελεγκτή και των μελών της διοίκησης	3,90	0,75
4. Ο εσωτερικός έλεγχος αναφέρει απευθείας στη διοίκηση περιστατικά σφαλμάτων.	3,90	0,90
5. Ο εσωτερικός έλεγχος διεξάγεται από ανθρώπινο δυναμικό του εσωτερικού ελέγχου.	3,85	0,73
6 Η διοίκηση προσλαμβάνει εξωτερικούς ελεγκτές για την άσκηση του εσωτερικού ελέγχου.	3,53	1,07
M.O. Υπευθυνότητας εσωτερικού ελέγχου	3,84	0,90
Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου		
1. Το ανθρώπινο δυναμικό του εσωτερικού ελέγχου εκπαιδεύεται συνεχώς	4,00	0,69
2. Το ανθρώπινο δυναμικό του εσωτερικού ελέγχου είναι έμπειρο	3,97	0,78
3. Οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι πιστοποιημένοι	3,98	0,75
4. Τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα ακολουθούνται από τους εσωτερικούς ελεγκτές.	3,78	0,85
M.O. Εκπαίδευσης εσωτερικού ελέγχου	3,93	0,77

Τα αποτελέσματα της περιγραφικής στατιστικής ανάλυσης δείχνουν σε γενικές γραμμές ότι το ανθρώπινο δυναμικό που απασχολείται με τον εσωτερικό έλεγχο διαθέτει τις γνώσεις, τις εμπειρίες, τις ικανότητες και τη θέληση για τον εντοπισμό περιστατικών εξαπάτησης. Ακόμη, η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου σχετίζεται με την επίδραση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου με την λειτουργία της επιχείρησης αλλά και την αποτροπή που προκαλούν οι πειθαρχικές συνέπειες σε περίπτωση εντοπισμού. Επίσης, η υπευθυνότητα των εσωτερικών ελεγκτών εκφράζεται κυρίως μέσω του βαθμού πρόσβασης που δίνουν οι διοικήσεις στα στελέχη εσωτερικού ελέγχου προκειμένου να διεξάγουν τον έλεγχο, ενώ η εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου φαίνεται να είναι συνεχής για τους απασχολούμενους στις ελληνικές επιχειρήσεις του δείγματος.

4.3. Συσχετίσεις και παλινδρόμηση

Για τον προσδιορισμό των σχέσεων των μεταβλητών κρίθηκε σκόπιμο να πραγματοποιηθούν έλεγχοι συσχετίσεων (Pearson) με τη χρήση των μέσων όρων των κλιμάκων κάθε μεταβλητής. Επιπλέον, ελέγχθηκε και η επίδραση των ανεξάρτητων δημογραφικών

μεταβλητών που συμπεριλήφθηκαν στην έρευνα με καθεμία από τις τέσσερις εξεταζόμενες μεταβλητές προκειμένου να βρεθούν τυχόν στατιστικά σημαντικές σχέσεις. Αρχικά, πραγματοποιήθηκε έλεγχος Pearson – Chi-square μεταξύ της μεταβλητής «Ανίχνευση απάτης» και των τριών άλλων μεταβλητών (αποτελεσματικότητα, υπευθυνότητα και εκπαίδευση). Προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της μεταβλητής «Ανίχνευση απάτης» και της μεταβλητής «Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου» ($p=0,000<0,05$) (Πίνακας 4.23). Ωστόσο, επειδή υπάρχουν όμως ομάδες απαντήσεων με πλήθος λιγότερο από 5 δεν μπορεί το αποτέλεσμα να χαρακτηριστεί αξιόπιστο.

Πίνακας 4 23 Pearson test μεταξύ «Ανίχνευση απάτης» - «Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου»

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	90,228 ^a	45	,000
Likelihood Ratio	40,910	45	,646
Linear-by-Linear Association	20,728	1	,000
N of Valid Cases	60		
a. 62 cells (96,9%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,03.			

Στη συνέχεια εξετάστηκε η σχέση μεταξύ της μεταβλητής «Ανίχνευση απάτης» και της μεταβλητής «Υπευθυνότητα εσωτερικών ελεγκτών» για την οποία προκύπτει ότι υπάρχει στατιστική σημαντικότητα ($p=0,000<0,05$) (Πίνακας 4.24). Ωστόσο, και πάλι επειδή η πλειοψηφία των ομάδων απαντήσεων έχει πλήθος λιγότερο από 5 ,δεν μπορεί το αποτέλεσμα να χαρακτηριστεί αξιόπιστο.

Πίνακας 4 24 Pearson test μεταξύ «Ανίχνευση απάτης» - «Υπευθυνότητα εσωτερικών ελεγκτών»

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	127,441 ^a	48	,000
Likelihood Ratio	54,831	48	,231
Linear-by-Linear Association	18,696	1	,000
N of Valid Cases	60		
a. 66 cells (97,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,03.			

Στη συνέχεια εξετάστηκε η σχέση μεταξύ της μεταβλητής «Ανίχνευση απάτης» και της μεταβλητής «Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου» για την οποία προκύπτει ότι υπάρχει στατιστική σημαντικότητα ($p=0,000<0,05$) (Πίνακας 4.25). Ωστόσο, και πάλι επειδή η πλειοψηφία των ομάδων απαντήσεων έχει πλήθος λιγότερο από 5 ,δεν μπορεί το αποτέλεσμα να χαρακτηριστεί αξιόπιστο.

Πίνακας 4 25Pearson test μεταξύ «Ανίχνευση απάτης» - «Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου»

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	82,798 ^a	27	,000
Likelihood Ratio	34,408	27	,155
Linear-by-Linear Association	16,030	1	,000
N of Valid Cases	60		

a. 37 cells (92,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,03.

Στη συνέχεια ελέγχθηκε η σχέση των ανεξάρτητων δημογραφικών μεταβλητών που εξετάστηκαν στην Ενότητα Α' του ερωτηματολογίου με τις τέσσερις βασικές μεταβλητές της παρούσας εργασίας. Για την εξέταση της σχέσης του φύλου με τις τέσσερις μεταβλητές χρησιμοποιήθηκε ο έλεγχος t-test ανεξάρτητων δειγμάτων καθώς η μεταβλητή του φύλου επιδέχεται μόνο δύο πιθανών απαντήσεων. Στον Πίνακα 4.26 παρουσιάζονται οι πίνακες διπλής εισόδου για τη σχέση μεταξύ του φύλου και των τεσσάρων εξεταζόμενων μεταβλητών. Παρατηρούμε ότι ο μέσος όρος των γυναικών είναι υψηλότερος από των αντρών για τις μεταβλητές της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου και της εκπαίδευσης στον εσωτερικό έλεγχο.

Πίνακας 4 26Crosstabs μεταξύ φύλου και εξεταζόμενων μεταβλητών

Group Statistics						
		Φύλο	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
M.O. Ανίχνευσης απάτης	Αντρας		23	3,87	,548	,114
	Γυναίκα		37	3,95	,468	,077
M.O. Αποτελεσματικότητα	Αντρας		23	3,83	,728	,151
	Γυναίκα		37	3,77	,572	,094

	κα				
Μ.Ο. Υπευθυνότητας	Άντρας	23	3,86	,768	,160
	Γυναίκα	37	3,81	,605	,099
Μ.Ο. Εκπαίδευσης	Άντρας	23	3,76	,646	,134
	Γυναίκα	37	4,00	,544	,089

Στον Πίνακα 4.27 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της στατιστικής εξέτασης της σχέσης με το τεστ Levene από το οποίο δεν προκύπτουν στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα. Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχουν διαφοροποιήσεις στα δείγματα αντρών και γυναικών όσον αφορά στις τάσεις και τις αντιλήψεις τους για τις τέσσερις εξεταζόμενες μεταβλητές.

Πίνακας 4 27T- test Φύλου και μεταβλητών

		Independent Samples Test								
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Μ.Ο. Ανίχνευσης απάτης	Equal variances assumed	,874	,354	-,575	58	,567	-,076	,133	-,342	,189
	Equal variances not assumed			-,554	41,294	,582	-,076	,138	-,355	,202

	ed									
M.O. Αποτελεσματι κότητα	Equal varian ces assum ed	,65 4	,4 22	,40 2	58	,68 9	,067	,169	- ,27 0	,40 6
	Equal varian ces not assum ed			,38 0	38,6 61	,70 6	,067	,178	- ,29 3	,42 9
M.O. Υπευθυνότητα	Equal varian ces assum ed	,98 2	,3 26	,30 4	58	,76 2	,054	,178	- ,30 3	,41 1
	Equal varian ces not assum ed			,28 8	38,7 39	,77 5	,054	,188	- ,32 7	,43 5
M.O. Εκπαίδευσης	Equal varian ces assum ed	1,5 43	,2 19	- 1,5 82	58	,11 9	-,245	,155	- ,55 6	,06 5
	Equal varian ces not assum ed			- 1,5 20	40,8 66	,13 6	-,245	,1617	- ,57 2	,08 0

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε τεστ ANOVA ώστε να εξεταστεί η σχέση της ηλικίας των συμμετεχόντων στην έρευνα με τις τέσσερις εξεταζόμενες μεταβλητές. Στον Πίνακα 4.28 παρουσιάζονται οι πίνακες διπλής εισόδου για τη σχέση μεταξύ της ηλικίας και των τεσσάρων εξεταζόμενων μεταβλητών. Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο μέσο όρο (M.O. = 4,33, T.A. = 0,577) για τη μεταβλητή «Ανίχνευση απάτης» παρουσιάζει η ηλικιακή ομάδα 41 – 60 που είναι πιο έμπειρη και διαθέτει πληθώρα γνώσεων στο αντικείμενο του εσωτερικού

ελέγχου, ενώ τη μικρότερη βαθμολογία (M.O. = 3,87, T.A. =0,536) παρουσιάζουν οι νέοι κάτω των 30 ετών.

Όσον αφορά στη μεταβλητή «Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου» το μεγαλύτερο μέσο όρο (M.O. = 4,315, T.A. = 0,284) παρουσιάζει η ηλικιακή ομάδα 31-40, ενώ το μικρότερο (M.O. = 3,686, T.A. = 0,65) η ηλικιακή ομάδα κάτω των 30 ετών. Όσον αφορά στη μεταβλητή «Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή» τη μεγαλύτερη βαθμολογία (M.O. = 4,277, T.A. = 0,254) παρουσιάζει η ηλικιακή ομάδα των 41-60 και τη μικρότερη (M.O. = 3,755, T.A. = 0,723) παρουσιάζει και πάλι η ηλικιακή ομάδα κάτω των 30 ετών. Τέλος, όσον αφορά στη μεταβλητή «Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου» τη μεγαλύτερη βαθμολογία (M.O. = 4,333, T.A. = 0,288) παρουσιάζει η ηλικιακή ομάδα των 41-60 ενώ τη μικρότερη (M.O. = 3,875, T.A. = 0,317) παρουσιάζει η ηλικιακή ομάδα των 31-40.

Από τα αποτελέσματα αυτά προκύπτει ότι οι μεγαλύτεροι ηλικιακά τείνουν να εμπιστεύονται περισσότερο τις ικανότητες ανίχνευσης απάτης των εσωτερικών ελεγκτών, να συνδέουν την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου με τις ικανότητες των εσωτερικών ελεγκτών, να κρίνουν την υπευθυνότητα των εσωτερικών ελεγκτών ως σημαντικό παράγοντα για τη διεξαγωγή του εσωτερικού ελέγχου και την εκπαίδευση εποικοδομητική.

Πίνακας 4 28 Crosstabs μεταξύ ηλικίας και εξεταζόμενων μεταβλητών

Descriptives									
		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
						Lower Bound	Upper Bound		
M.O. Ανίχνευσης απάτης	<30	47	3,87	,536	,078	3,71	4,03	2	5
	31-40	10	4,00	,000	,000	4,00	4,00	4	4
	41-60	3	4,33	,577	,333	2,90	5,77	4	5
	Total	60	3,92	,497	,064	3,79	4,05	2	5
M.O. Αποτελεσματικό	<30	47	3,686	,650	,094	3,495	3,877	1,570	4,570

τητα	31-40	10	4,315	,284	,090	4,111	4,518	4,000	4,860
	41-60	3	3,810	,219	,126	3,265	4,354	3,570	4,000
	Total	60	3,797	,632	,081	3,634	3,960	1,570	4,860
Μ.Ο. Υπευθυνότητας	<30	47	3,755	,723	,105	3,543	3,967	1,333	5,000
	31-40	10	4,083	,251	,079	3,903	4,263	3,500	4,333
	41-60	3	4,277	,254	,146	3,645	4,910	4,000	4,500
	Total	60	3,836	,667	,086	3,663	4,008	1,333	5,000
Μ.Ο. Εκπαίδευσης	<30	47	3,893	,644	,093	3,704	4,082	1,750	5,000
	31-40	10	3,875	,317	,100	3,648	4,102	3,000	4,000
	41-60	3	4,333	,288	,166	3,616	5,050	4,000	4,500
	Total	60	3,912	,592	,076	3,759	4,065	1,750	5,000

Στον Πίνακα 4.29 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της στατιστικής εξέτασης της σχέσης με το τεστ Levene από το οποίο προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντικό αποτέλεσμα μεταξύ της ηλικίας και της μεταβλητής «Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου» ($p=0,14 < 0,05$). Αυτό σημαίνει ότι η ηλικία επιδρά στατιστικά σημαντικά στις απόψεις των εσωτερικών ελεγκτών για την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου. Συγκεκριμένα, τα άτομα ηλικίας 31- 40 ετών πιστεύουν περισσότερο σε σχέση με τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες στην εποικοδομητική και ωφέλιμη συνεισφορά του συστήματος εσωτερικού ελέγχου στην αποτελεσματικότητα λειτουργίας της επιχείρησης. Ουσιαστικά, θεωρούν ότι ο εσωτερικός έλεγχος βελτιώνει τη λειτουργία της επιχείρησης σε μεγαλύτερο βαθμό από τις άλλες ηλικιακές ομάδες. Δεν προκύπτουν άλλα στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα για τη μεταβλητή της ηλικίας.

Πίνακας 4 29 Anovatestt ηλικίας και μεταβλητών

ANOVA					
	Sum of	df	Mean	F	Sig.

		Squares		Square		
Μ.Ο. Ανίχνευσης απάτης	Between Groups	,683	2	,341	1,400	,255
	Within Groups	13,901	57	,244		
	Total	14,583	59			
Μ.Ο. Αποτελεσματικότητα	Between Groups	3,254	2	1,627	4,566	,014
	Within Groups	20,312	57	,356		
	Total	23,566	59			
Μ.Ο. Υπευθυνότητα	Between Groups	1,503	2	,752	1,731	,186
	Within Groups	24,746	57	,434		
	Total	26,250	59			
Μ.Ο. Εκπαίδευσης	Between Groups	,562	2	,281	,794	,457
	Within Groups	20,166	57	,354		
	Total	20,728	59			

Από τον έλεγχο Bonferroni που πραγματοποιήθηκε για τις δύο μεταβλητές που βρέθηκαν να συνδέονται με στατιστικά σημαντική σχέση επιβεβαιώνεται η στατιστική σημαντικότητα ενώ ταυτόχρονα φαίνεται ότι η ηλικιακή ομάδα των 41 – 60 μπορεί να επηρεάσει τις απόψεις και των άλλων δύο ηλικιακών ομάδων για την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου (Πίνακας 4.30). Οι πιο έμπειροι εσωτερικοί ελεγκτές μπορούν να φανούν ιδιαίτερα χρήσιμοι στην επιμόρφωση των πιο νέων στο αντικείμενο μεταλαμπαδεύοντάς τους γνώσεις και εμπειρία.

Πίνακας 4 30 Bonferroni test Ηλικία – Εξεταζόμενες μεταβλητές

Multiple Comparisons							
Bonferroni							
Dependent Variable	(I) Ηλικία α	(J) Ηλικία α	Mean Differenc e (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Μ.Ο. Ανίχνευσης απάτης	<30	31-40	-,128	,172	1,000	-,55	,30

		41-60	-,461	,294	,368	-1,19	,26
	31-40	<30	,128	,172	1,00	-,30	,55
					0		
		41-60	-,333	,325	,929	-1,14	,47
	41-60	<30	,461	,294	,368	-,26	1,19
		31-40	,333	,325	,929	-,47	1,14
Μ.Ο. Αποτελεσματικότητα	<30	31-40	- ,6281915 *	,207887 4	,011	- 1,14098 5	- ,115398
		41-60	- ,1231915	,355480 0	1,00 0	- 1,00004 9	,753666
	31-40	<30	,6281915 *	,207887 4	,011	,115398	1,14098 5
		41-60	,5050000	,392962 2	,612	- ,464315	1,47431 5
	41-60	<30	,1231915	,355480 0	1,00 0	- ,753666	1,00004 9
		31-40	- ,5050000	,392962 2	,612	- 1,47431 5	,464315
Μ.Ο. Υπευθυνότητας	<30	31-40	- ,3280142	,229459 8	,475	- ,894020	,237991
		41-60	- ,5224586	,392368 1	,565	- 1,49030 8	,445391
	31-40	<30	,3280142	,229459 8	,475	- ,237991	,894020
		41-60	- ,1944444	,433739 8	1,00 0	- 1,26434 5	,875456
	41-60	<30	,5224586	,392368 1	,565	- ,445391	1,49030 8
		31-40	,1944444	,433739 8	1,00 0	- ,875456	1,26434 5
Μ.Ο. Εκπαίδευσης	<30	31-40	,0186170	,207138 6	1,00 0	- ,492329	,529563
		41-60	- ,4397163	,354199 5	,659	- 1,31341 6	,433983
	31-40	<30	- ,0186170	,207138 6	1,00 0	- ,529563	,492329
		41-60	-	,391546	,740	-	,507490

			,4583333	7		1,424156	
	41-60	<30	,4397163	,3541995	,659	-	1,313416
		31-40	,4583333	,3915467	,740	-	1,424156
*. The mean difference is significant at the 0.05 level.							

Στη συνέχεια εξετάστηκε η σχέση μεταξύ του μορφωτικού επιπέδου των συμμετεχόντων και των τεσσάρων μεταβλητών που εξετάστηκαν. Στον Πίνακα 4.31 παρουσιάζονται οι πίνακες διπλής εισόδου για τη σχέση μεταξύ του εκπαιδευτικού επιπέδου των συμμετεχόντων και των τεσσάρων εξεταζόμενων μεταβλητών. Παρατηρούμε ότι όσον αφορά στη μεταβλητή «Ανίχνευση απάτης» τη μεγαλύτερη βαθμολογία (Μ.Ο. =4,05, Τ.Α. = 0,324) παρουσιάζουν οι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου σπουδών, ενώ τη μικρότερη (Μ.Ο. = 3,65, Τ.Α. = 0,671) παρουσιάζουν οι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ. Όσον αφορά στη μεταβλητή «Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου» τη μεγαλύτερη βαθμολογία (Μ.Ο. = 3,951, Τ.Α. = 0,47) παρουσιάζουν οι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου σπουδών, ενώ τη μικρότερη (Μ.Ο. =3,499, Τ.Α. = 0,811) παρουσιάζουν οι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ και πάλι. Όσον αφορά στη μεταβλητή «Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή» τη μεγαλύτερη βαθμολογία (Μ.Ο. = 4,33, Τ.Α. =0,235) παρουσιάζουν οι απόφοιτοι λυκείου, ενώ τη μικρότερη (Μ.Ο. = 3,7, Τ.Α. = 0,942) οι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ και πάλι. Τέλος, όσον αφορά στη μεταβλητή «Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου» τη μεγαλύτερη βαθμολογία (Μ.Ο. = 4,25, Τ.Α. 0,353) παρουσιάζουν οι απόφοιτοι λυκείου, ενώ τη μικρότερη (Μ.Ο. = 3,737, Τ.Α. = 0,89) οι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ.

Πίνακας 4 31 Crosstabs μεταξύ εκπαιδευτικού επιπέδου και εξεταζόμενων μεταβλητών

Descriptives									
		N	Me an	Std. Devia tion	Std . Err or	95% Confidence Interval for Mean		Mini mum	Maxi mum
						Low er Boun d	Upp er Bou nd		
M.O.	Απόφοιτοςλ	2	4,0	,000	,00	4,00	4,0	4	4

Ανίχνευσης απάτης	υκείου		0		0		0		
	Απόφοιτος ΑΕΙ/ ΤΕΙ	2 0	3,6 5	,671	,15 0	3,34	3,9 6	2	4
	Κάτοχος μεταπτυχιακ ού/ διδακτορικο ύ τίτλου σπουδών	3 8	4,0 5	,324	,05 3	3,95	4,1 6	3	5
	Total	6 0	3,9 2	,497	,06 4	3,79	4,0 5	2	5
Μ.Ο. Αποτελεσματι κότητα	Απόφοιτος υκείου	2	3,8 55	,403	,28 5	,233	7,4 76	3,57	4,140
	Απόφοιτος ΑΕΙ/ ΤΕΙ	2 0	3,4 99	,811	,18 1	3,119	3,8 79	1,570	4,570
	Κάτοχος μεταπτυχιακ ού/ διδακτορικο ύ τίτλου σπουδών	3 8	3,9 51	,470	,07 6	3,796	4,1 06	2,430	4,860
	Total	6 0	3,7 97	,632	,08 15	3,634	3,9 60	1,570 0	4,860
Μ.Ο. Υπευθυνότητα	Απόφοιτος υκείου	2	4,3 33	,235	,16 6	2,215	6,4 51	4,167	4,500
	Απόφοιτος ΑΕΙ/ ΤΕΙ	2 0	3,7 00	,942	,21 0	3,259	4,1 40	1,333	5,000
	Κάτοχος μεταπτυχιακ ού/ διδακτορικο ύ τίτλου σπουδών	3 8	3,8 81	,476	,07 7	3,725 117	4,0 38	2,333	4,333
	Total	6 0	3,8 36	,667	,08 6	3,663	4,0 08	1,333	5,000
Μ.Ο. Εκπαίδευσης	Απόφοιτος υκείου	2	4,2 5	,353	,25 0	1,073	7,4 26	4,000	4,500
	Απόφοιτος ΑΕΙ/ ΤΕΙ	2 0	3,7 37	,890	,19 9	3,320	4,1 54	1,750 0	5,000
	Κάτοχος μεταπτυχιακ ού/ διδακτορικο	3 8	3,9 86	,348	,05 6	3,872	4,1 01	3,000 0	4,750

	ύ τίτλου σπουδών								
	Total	6 0	3,9 12	,592	,07 6	3,759	4,0 65	1,750	5,000

Από τον έλεγχο που πραγματοποιήθηκε βρέθηκε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της δημογραφικής μεταβλητής του εκπαιδευτικού επιπέδου των συμμετεχόντων στην έρευνα και των μεταβλητών «Ανίχνευση απάτης» ($p=0,011<0,05$) και «Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου» ($p=0,032<0,05$) (Πίνακας 4.32).

Πίνακας 4 32 Anovatest εκπαιδευτικού επιπέδου και μεταβλητών

		ANOVA					
			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Μ.Ο. Ανίχνευσης απάτης	Between Groups		2,139	2	1,069	4,898	,011
	Within Groups		12,445	57	,218		
	Total		14,583	59			
Μ.Ο. Αποτελεσματικότητα	Between Groups		2,685	2	1,342	3,664	,032
	Within Groups		20,882	57	,366		
	Total		23,566	59			
Μ.Ο. Υπευθυνότητας	Between Groups		,944	2	,472	1,063	,352
	Within Groups		25,306	57	,444		
	Total		26,250	59			
Μ.Ο. Εκπαίδευσης	Between Groups		1,050	2	,525	1,521	,227
	Within Groups		19,678	57	,345		
	Total		20,728	59			

Αυτό σημαίνει ότι το εκπαιδευτικό επίπεδο του δείγματος επιδρά στις απόψεις του για τις δύο μεταβλητές. Συγκεκριμένα, από το τεστ Bonferroni προκύπτει ότι οι απόφοιτοι ΑΕΙ/ ΤΕΙ και οι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου σπουδών συνδέονται στατιστικά σημαντικά

με τις υπόλοιπες ομάδες εκπαιδευτικού επιπέδου τόσο για την ανίχνευση της απάτης όσο και για την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου (Πίνακας 4.33).

Πίνακας 4 33 Bonferroni test Εκπαιδευτικό επίπεδο – Εξεταζόμενες μεταβλητές

Multiple Comparisons							
Bonferroni							
Dependent Variable	(I) Εκπαίδευση	(J) Εκπαίδευση	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Μ.Ο. Ανίχνευσης απάτης	Απόφοιτος/λκ είου	Απόφοιτος ΑΕΙ/ ΤΕΙ	,350	,347	,950	-,50	1,20
		Κάτοχος μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών	-,053	,339	1,000	-,89	,78
	Απόφοιτος ΑΕΙ/ ΤΕΙ	Απόφοιτος/λκ είου	-,350	,347	,950	-	,50
		Κάτοχος μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών	-,403*	,129	,009	-,72	-,08
	Κάτοχος μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών	Απόφοιτος/λκ είου	,053	,339	1,000	-,78	,89
		Απόφοιτος ΑΕΙ/ ΤΕΙ	,403*	,129	,009	,08	,72
Μ.Ο. Αποτελεσματικότητα	Απόφοιτος/λκ είου	Απόφοιτος ΑΕΙ/ ΤΕΙ	,355	,448	1,000	-	1,462
		Κάτοχος μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών	-,096	,439	1,000	-	,986
	Απόφοιτος ΑΕΙ/ ΤΕΙ	Απόφοιτος/λκ είου	-,355	,448	1,000	-	,751

						2		
		Κάτοχος μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών	-,452*	,167	,027	- ,864	- ,039	
	Κάτοχος μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών	Απόφοιτος/ελεύθερος	,096	,439	1,000	- ,986	1,179	
		Απόφοιτος ΑΕΙ/ ΤΕΙ	,452*	,167	,027	,039	,864	
Μ.Ο. Υπευθυνότητας	Απόφοιτος/ελεύθερος	Απόφοιτος ΑΕΙ/ ΤΕΙ	,633	,494	,615	- ,585	1,852	
		Κάτοχος μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών	,451	,483	1,000	- ,740	1,644	
	Απόφοιτος ΑΕΙ/ ΤΕΙ	Απόφοιτος/ελεύθερος	-,633	,494	,615	- 1,852	,585	
		Κάτοχος μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών	-,181	,184	,984	- ,635	,272	
	Κάτοχος μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών	Απόφοιτος/ελεύθερος	-,451	,483	1,000	- 1,644	,740	
		Απόφοιτος ΑΕΙ/ ΤΕΙ	,181	,184	,984	- ,272	,635	
	Μ.Ο. Εκπαίδευσης	Απόφοιτος/ελεύθερος	Απόφοιτος ΑΕΙ/ ΤΕΙ	,5125	,435	,733	- ,562	1,587
			Κάτοχος μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών	,263	,426	1,000	- ,788	1,314
Απόφοιτος ΑΕΙ/ ΤΕΙ		Απόφοιτος/ελεύθερος	-,512	,435	,733	- 1,587	,562	
		Κάτοχος μεταπτυχιακού	-,249	,162	,390	- ,649	,151	

		/ διδακτορικού τίτλου σπουδών					
	Κάτοχος μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών	Απόφοιτος/κ είου	-,263	,42 6	1,0 00	- 1,31 4	,788
		Απόφοιτος ΑΕΙ/ ΤΕΙ	,249	,16 2	,39 0	- ,151	,649
*. The mean difference is significant at the 0.05 level.							

Στη συνέχεια εξετάστηκε η επίδραση της επαγγελματικής εμπειρίας στις εξεταζόμενες μεταβλητές (Πίνακας 4.34). Παρατηρούμε ότι τη μεγαλύτερη βαθμολογία (Μ.Ο.= 4,25, Τ.Α. = 0,5) για τη μεταβλητή «Ανίχνευση απάτης» παρουσιάζουν οι συμμετέχοντες με εμπειρία 11 – 15 έτη, ενώ τη μικρότερη (Μ.Ο. = 3,88, Τ.Α. =0,526) παρουσιάζουν οι συμμετέχοντες με επαγγελματική εμπειρία μικρότερη των 5 ετών. Όσον αφορά στη μεταβλητή «Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου» τη μεγαλύτερη βαθμολογία (Μ.Ο. =4,18, Τ.Α. = 0,315) παρουσιάζουν οι συμμετέχοντες με εμπειρία 11 – 15 έτη, ενώ τη μικρότερη (Μ.Ο. = 3,57, Τ.Α. = -) παρουσιάζουν οι συμμετέχοντες με εμπειρία μεγαλύτερη των 16 ετών. Όσον αφορά στη μεταβλητή «Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή» τη μεγαλύτερη βαθμολογία (Μ.Ο. = 4,5, Τ.Α. = -) παρουσιάζει ο συμμετέχοντας με επαγγελματική εμπειρία μεγαλύτερη των 16 ετών ενώ τη μικρότερη (Μ.Ο. = 3,768, Τ.Α. = 0,711) παρουσιάζουν οι συμμετέχοντες με εμπειρία μικρότερη των 5 ετών. Τέλος, όσον αφορά στη μεταβλητή «Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου», τη μεγαλύτερη βαθμολογία (Μ.Ο. = 4,5, Τ.Α. = -) συγκεντρώνει ο μοναδικός συμμετέχοντας με επαγγελματική εμπειρία μεγαλύτερη των 16 ετών, ενώ τη μικρότερη (Μ.Ο. = 3,877, Τ.Α. = 0,61) συγκεντρώνουν οι συμμετέχοντες με εμπειρία μικρότερη των 5 ετών.

Πίνακας 4 34 Crosstabs μεταξύ επαγγελματικής εμπειρίας και εξεταζόμενων μεταβλητών

Descriptives								
	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		

Μ.Ο. Ανίχνευσης απάτης	<5	4 9	3,88	,526	,07 5	3,73	4,03	2	5
	6- 10 έτη	6	4,00	,000	,00 0	4,00	4,00	4	4
	11- 15 έτη	4	4,25	,500	,25 0	3,45	5,05	4	5
	>16 έτη	1	4,00	4	4
	Tot al	6 0	3,92	,497	,06 4	3,79	4,05	2	5
Μ.Ο. Αποτελεσματικό τητα	<5	4 9	3,72 5	,647	,09 2	3,53 9	3,91 1	1,570	4,570
	6- 10 έτη	6	4,16 8	,537	,21 9	3,60 4	4,73 2	3,290	4,860
	11- 15 έτη	4	4,18 0	,315	,15 7	3,67 7	4,68 2	3,860	4,5700
	>16 έτη	1	3,57 0	3,570	3,570
	Tot al	6 0	3,79 7	,632	,08 1	3,63 4	3,96 0	1,570	4,860
Μ.Ο. Υπευθυνότητας	<5	4 9	3,76 8	,711	,10 1	3,56 4	3,97 2	1,333	5,000
	6- 10 έτη	6	4,02 7	,305	,12 4	3,70 6	4,34 8	3,500	4,333
	11- 15 έτη	4	4,20 8	,159	,07 9	3,95 4	4,46 2	4,000	4,333
	>16 έτη	1	4,50 0	4,500	4,500
	Tot al	6 0	3,83 6	,667	,08 6	3,66 3	4,00 8	1,333	5,000
Μ.Ο. Εκπαίδευσης	<5	4 9	3,87 7	,610	,08 7	3,70 2	4,05 2	1,750	5,000
	6- 10 έτη	6	3,95 8	,640	,26 1	3,28 6	4,63 0	3,000	5,000
	11- 15	4	4,12 5	,250	,12 5	3,72 7	4,52 2	4,000	4,500

	έτη								
	>16 έτη	1	4,50	4,500	4,500
	Tot al	6 0	3,91 2	,592	,07 6	3,75 9	4,06 5	1,7500	5,000

Από τον έλεγχο που πραγματοποιήθηκε βρέθηκε ότι δεν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές σχέσεις μεταξύ της δημογραφικής μεταβλητής της επαγγελματικής εμπειρίας με καμία από τις τέσσερις εξεταζόμενες μεταβλητές.

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε παλινδρόμηση. Ως ανεξάρτητη μεταβλητή χρησιμοποιήθηκε η ικανότητα της επιχείρησης να εντοπίσει τα περιστατικά εξαπάτησης και ως εξαρτημένες μεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν η ανίχνευση της απάτης, η υπευθυνότητα του εσωτερικού ελεγκτή και η εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου. Με την παλινδρόμηση εξετάζεται η σχέση της ανίχνευσης της απάτης με τις άλλες τρεις μεταβλητές. Όλες οι μεταβλητές (εξαρτημένη και ανεξάρτητες) θεωρήθηκαν συνεχείς και έτσι πραγματοποιήθηκε πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση. Το ποσοστό μεταβλητότητας που ερμηνεύεται από το μοντέλο είναι οριακά αποδεκτό (64,9%) (Πίνακας 4.35) υποδηλώνοντας ότι το 64,9% της συνολικής μεταβλητότητας της εξαρτημένης μεταβλητής («Ανίχνευση απάτης») ερμηνεύεται μέσα από το συγκεκριμένο μοντέλο και καθιστά την έρευνα αξιόπιστη.

Πίνακας 4 35 Μεταβλητότητα μοντέλου

Model Summary									
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	,649 ^a	,421	,390	,388	,421	13,552	3	56	,000

a. Predictors: (Constant), Μ.Ο. Εκπαίδευσης, Μ.Ο. Αποτελεσματικότητα, Μ.Ο. Υπευθυνότητας

Στον Πίνακα 4.36 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του ελέγχου ANOVA από τα οποία προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντικό αποτέλεσμα από την εξέταση της σχέσης μεταξύ των εξαρτημένων μεταβλητών και της ανεξάρτητης και έτσι μπορεί να πραγματοποιηθεί η ανάλυση παλινδρόμησης

Πίνακας 4 36 Αποτελέσματα παλινδρόμησης (ANOVA)

ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	6,134	3	2,045	13,552	,000 ^b
	Residual	8,449	56	,151		
	Total	14,583	59			
a. Dependent Variable: Μ.Ο. Ανίχνευσηςαπάτης						
b. Predictors: (Constant), Μ.Ο. Εκπαίδευσης, Μ.Ο. Αποτελεσματικότητα, Μ.Ο. Υπευθυνότητας						

Στον Πίνακα 4.37 παρουσιάζεται η ανάλυση παλινδρόμησης. Σε αυτόν εξετάζεται κυρίως η τιμή Β της δεύτερης στήλης η οποία αφορά το συντελεστή παλινδρόμησης για κάθε ανεξάρτητη μεταβλητή. Ακόμη, δείχνει τη μεταβολή της μέσης τιμής της εξαρτημένης μεταβλητής όταν αυξάνεται κατά μία μονάδα καθεμία από τις ανεξάρτητες μεταβλητές, δεδομένου ότι όλες οι άλλες παράμετροι παραμένουν ως έχουν δηλαδή σταθερές.

Πίνακας 4 37Ανάλυση παλινδρόμησης

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error			
1	(Constant)	1,644	,369		4,457	,000
	Μ.Ο. Αποτελεσματικότητα	,257	,120	,327	2,147	,036
	Μ.Ο. Υπευθυνότητας	,144	,116	,193	1,233	,223
	Μ.Ο. Εκπαίδευσης	,191	,108	,227	1,765	,083
a. Dependent Variable: Μ.Ο. Ανίχνευσηςαπάτης						

Με βάση τον Πίνακα 4.37 προκύπτει ότι η εξίσωση παλινδρόμησης που είναι της μορφής $y = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3$ διαμορφώνεται ως εξής:

$$y = 1,644 + 0,257 * x_1 + 0,144 * x_2 + 0,191 * x_3$$

Καθώς η τιμή sig είναι μικρότερη από 0,05 (επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 5%) για την ανεξάρτητη μεταβλητή «Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου» ($p = 0,036 < 0,05$) προκύπτει στατιστική σημαντικότητά της με την εξαρτημένη μεταβλητή «Ανίχνευση απάτης». Αυτή η σχέση μάλιστα είναι θετική καθώς ο συντελεστής της ανεξάρτητης

μεταβλητής της αποτελεσματικότητας είναι θετικός αριθμός. Συνεπώς, η ανίχνευση της εξαπάτησης εξαρτάται από την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου.

4.4. Συμπεράσματα

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ανάλυσης με τη χρήση πινάκων και γραφημάτων, εξετάστηκαν οι πιθανές συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών που εξετάστηκαν στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας και πραγματοποιήθηκε πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση για τον εντοπισμό της σχέσης εξάρτησης μεταξύ της ανίχνευσης απάτης και των τριών εξεταζόμενων παραγόντων.

Συμπεράσματα – Περιορισμοί – Προτάσεις

Η παρούσα έρευνα ασχολήθηκε με την εξέταση του οικονομικού εγκλήματος και συγκεκριμένα με το ρόλο που διαδραματίζουν συγκεκριμένες πτυχές του εσωτερικού ελέγχου όπως η αποτελεσματικότητά του, η υπευθυνότητα των εσωτερικών ελεγκτών καθώς και η εκπαίδευση που λαμβάνουν στο πλαίσιο άσκησης της εργασίας τους στην ανίχνευση περιστατικών εξαπάτησης. Η απάτη όπως αναλύθηκε και στη βιβλιογραφική επισκόπηση λαμβάνει διάφορες μορφές στο πλαίσιο των επιχειρήσεων όπως της φοροδιαφυγής, της αδήλωτης εργασίας, της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και του λαθρεμπορίου νομισμάτων. Η εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου στο πλαίσιο μιας επιχείρησης εξυπηρετεί στην καλύτερη και βελτιωμένη λειτουργία της επιχείρησης με αποτέλεσμα να οδηγεί στην αύξηση της αποδοτικότητάς της.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εντοπίσει το βαθμό στον οποίο είναι εφικτή η ανίχνευση της απάτης στο πλαίσιο του εσωτερικού ελέγχου και συγκεκριμένα αν αυτή επηρεάζεται από την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου, την υπευθυνότητα που επιδεικνύουν οι εσωτερικοί ελεγκτές και την εκπαίδευση που λαμβάνουν στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων τους σε επαγγελματικό επίπεδο.

Από τα αποτελέσματα της περιγραφικής στατιστικής ανάλυσης προκύπτει ότι το ανθρώπινο δυναμικό που απασχολείται με τον εσωτερικό έλεγχο στις ελληνικές επιχειρήσεις δεν επαρκεί για τις ανάγκες που υπάρχουν και προκύπτουν στο πλαίσιο εφαρμογής του εσωτερικού ελέγχου αλλά και των στόχων των επιχειρήσεων. Ωστόσο, αυτή η ανεπάρκεια ίσως να σχετίζεται με το αυξημένο κόστος και την επένδυση που απαιτείται από την πλευρά της επιχείρησης σε ανθρώπινους πόρους και ίσως και τεχνολογία προκειμένου να εφαρμοστεί ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεσματικά.

Οι περισσότεροι αν όχι όλοι οι εσωτερικοί ελεγκτές αναγνωρίζουν την αξία που διαδραματίζει το σύστημα εσωτερικού ελέγχου στη βελτίωση της ίδιας της λειτουργίας της επιχείρησης. Ταυτόχρονα, το σύστημα εσωτερικού ελέγχου διαδραματίζει σημαντικό και ωφέλιμο ρόλο στην παρεμπόδιση λαθών και παραλείψεων που έλαβαν χώρα ηθελημένα ή μη. Οι δικλίδες ασφαλείας που εφαρμόζονται στις ελληνικές επιχειρήσεις στοχεύουν στον εντοπισμό της απάτης και στη λήψη των κατάλληλων μέτρων για την πρόληψη της επιχείρησης από τους κινδύνους. Οι εσωτερικοί ελεγκτές καλούνται να διαδραματίσουν θετικό και σημαντικό ρόλο προς αυτή την κατεύθυνση καθώς πρέπει να αντιληφθούν τους

στόχους, την κουλτούρα και το βαθμό ανάληψης κινδύνων που είναι διατεθειμένη η διοίκηση να αναλάβει.

Όσον αφορά στην υπευθυνότητα των εσωτερικών ελεγκτών η πλειοψηφία αντιλαμβάνεται πόσο απαραίτητη είναι η ύπαρξη εμπιστοσύνης μεταξύ της διοίκησης και των εσωτερικών ελεγκτών ώστε να παράγεται γόνιμο έργο και να εξυπηρετούνται και οι δύο πλευρές. Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να λειτουργούν αυτόνομα και ανεξάρτητα αλλά να συμβαδίζουν πάντα με τη στόχευση της επιχείρησης. Η επίτευξη της ανεξαρτησίας των εσωτερικών ελεγκτών απαιτεί μεγάλη προσπάθεια αλλά είναι προς όφελος της επιχείρησης.

Η καλή και γόνιμη σχέση μεταξύ της διοίκησης και των εσωτερικών ελεγκτών κρίνεται απαραίτητη και για να συμβεί αυτό πρέπει οι εσωτερικοί ελεγκτές να λαμβάνουν όλη την απαραίτητη πληροφόρηση που θα τους οδηγήσει στα σωστά συμπεράσματα και τις ορθές προτάσεις για διόρθωση. Η συνεργασία διοίκησης και εσωτερικών ελεγκτών μπορεί να αποδώσει καρπούς για την αύξηση της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου και κατ' επέκταση της αποδοτικότητας της ίδιας της επιχείρησης.

Θετικό είναι το γεγονός ότι η πλειοψηφία των επιχειρήσεων του δείγματος διαθέτει ξεχωριστή μονάδα εσωτερικού ελέγχου στην οποία απασχολεί ανθρώπινο δυναμικό για τις διαδικασίες του εσωτερικού ελέγχου και χρησιμοποιεί εξωτερικούς συνεργάτες μόνο προς επιβεβαίωση του έργου της μονάδας εσωτερικού ελέγχου.

Η εκπαίδευση των εσωτερικών ελεγκτών και συγκεκριμένα η επιμόρφωσή τους στο αντικείμενό τους προκειμένου να επικαιροποιήσουν και να αναβαθμίσουν τις υπάρχουσες γνώσεις τους πρέπει και είναι συνεχής καθώς ως γνωστό στην Ελλάδα η νομοθεσία υπόκειται σε τακτικές αλλαγές και οι οικονομολόγοι όλων των ειδών πρέπει να ενημερώνονται σχετικά. Η επάρκεια και εμπειρία του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται στον εσωτερικό έλεγχο των ελληνικών επιχειρήσεων κρίνεται αρκετή ενώ ο συνδυασμός της με την συνεχή επιμόρφωση μπορεί να λειτουργήσει ακόμη σε όρους κερδοφορίας για τις επιχειρήσεις. Ακόμη, οι πιστοποιήσεις που υπάρχουν για τους εσωτερικούς ελεγκτές λειτουργούν προς όφελος της επιχείρησης που τους απασχολεί.

Από το μέσο όρο και την τυπική απόκλιση των τεσσάρων βασικών μεταβλητών που εξετάζονται στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας προκύπτει ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές που απασχολούνται στην Ελλάδα διαθέτουν τα εχέγγυα ώστε να ανιχνεύσουν τυχόν παραποιήσεις, παραλείψεις και λάθη στην απεικόνιση των περιουσιακών στοιχείων των επιχειρήσεων. Ακόμη, η ύπαρξη κάποιας τιμωρίας σε περίπτωση που κάποιος εντοπιστεί να προβαίνει σε εξαπάτηση λειτουργεί αποτρεπτικά και προληπτικά στο πλαίσιο διαχείρισης των διαδικασιών του εσωτερικού ελέγχου. Ακόμη, η πλήρης πρόσβαση των εσωτερικών ελεγκτών

σε αρχεία, πόρους και γενικότερα πληροφόρηση εξυπηρετεί στην άμεση και αξιόπιστη διεξαγωγή του εσωτερικού ελέγχου με ωφέλιμα για την επιχείρηση αποτελέσματα.

Η στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της ηλικίας των εσωτερικών ελεγκτών και της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι ελεγκτές ηλικίας 31 – 40 ετών πιστεύουν περισσότερο ότι ο εσωτερικός έλεγχος λειτουργεί εποικοδομητικά στην λειτουργία της επιχείρησης. Η εμπειρία των μεγαλύτερων εσωτερικών ελεγκτών μπορεί να λειτουργήσει θετικά στο πλαίσιο επιμόρφωσης ή ακόμη και mentoring σε νεότερους με αντικείμενο τη μεταλαμπάδευση των γνώσεων που προέκυψαν από την καθημερινή τριβή στο επάγγελμα και την εμπειρία.

Η στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του εκπαιδευτικού επιπέδου και των μεταβλητών ανίχνευσης απάτης και αποτελεσματικότητας εσωτερικού ελέγχου οδηγεί στο συμπέρασμα ότι όσο μεγαλύτερο το μορφωτικό επίπεδο του εσωτερικού ελεγκτή τόσο πιο πιθανή είναι η επίτευξη της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου.

Από την ανάλυση παλινδρόμησης προέκυψε ότι η ανίχνευση απάτης εξαρτάται θετικά και στατιστικά σημαντικά από την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου. Η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου έχει μελετηθεί εκτεταμένα στην διεθνή βιβλιογραφία (Mihret & Yismaw, 2007; Prawitt et al., 2009; Roussy & Brivot, 2016; Soh & Martinov – Bennie, 2011). Η παρούσα έρευνα επιβεβαιώνει τα ευρήματα του Monisola (2013) που αφορούν τη θετική στατιστική σχέση μεταξύ αποτελεσματικότητας εσωτερικού ελέγχου και ανίχνευσης περιστατικών εξαπάτησης. Αυτό σημαίνει ότι για να μπορέσει μια επιχείρηση να επιδιώξει και να επιτύχει την ανίχνευση περιστατικών εξαπάτησης πρέπει ο εσωτερικός έλεγχος σε αυτήν να εφαρμόζεται αποτελεσματικά. Επομένως, οι επιχειρήσεις πρέπει να επενδύσουν στην αποτελεσματική εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου με την επιλογή των κατάλληλων πόρων συμπεριλαμβανομένου και του ανθρώπινου δυναμικού.

Η παρούσα έρευνα χαρακτηρίζεται από ορισμένους περιορισμούς. Αρχικά, το δείγμα της έρευνας περιλαμβάνει τόσο εσωτερικούς ελεγκτές από τα αντίστοιχα ομόνομα τμήματα των ελληνικών επιχειρήσεων όσο και λογιστές οι οποίοι εργάζονται στις επιχειρήσεις αλλά δεν εφαρμόζουν απαραίτητα εσωτερικό έλεγχο. Ακόμη, το δείγμα της έρευνας θεωρείται σχετικά μικρό χωρίς όμως να έχει υπολογιστεί απόλυτα ο απόλυτος αριθμός του πληθυσμού εσωτερικών ελεγκτών που εργάζονται σε ελληνικές επιχειρήσεις.

Η μελέτη γύρω από τα αίτια της έλλειψης επαρκούς ανθρώπινου δυναμικού στο πλαίσιο λειτουργίας των επιχειρήσεων για το σκοπό του εσωτερικού ελέγχου αποτελούν μια καλή πρόταση για μελλοντική έρευνα. Στην Ελλάδα η πλειοψηφία των επιχειρήσεων ανήκουν στην κατηγορία των ΜμΕ εκ των οποίων μόνο οι εισηγμένες έχουν υποχρέωση τήρησης

εσωτερικού ελέγχου. Τα κίνητρα που δίνονται στις υπόλοιπες επιχειρήσεις προκειμένου να τον εφαρμόσουν σε αυτές αποτελεί ακόμη ένα θέμα προς μελέτη.

Μια άλλη πρόταση για μελλοντική έρευνα είναι η εξέταση του κόστους επένδυσης για την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου στο πλαίσιο μιας μικρομεσαίας ελληνικής επιχείρησης η οποία δεν είναι εισηγμένη στην Ελλάδα. Το κόστος αυτό αποτελεί τροχοπέδη για πολλές επιχειρήσεις οι οποίες θα μπορούσαν να διορθώσουν τα κακώς κείμενα της λειτουργίας τους και να καταφέρουν να βελτιώσουν την αποδοτικότητά τους με την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου.

Βιβλιογραφία

ACFE (2007). New York, UAS.

AICPA (2003). Consideration of Fraud in Financial Statement Audit. Statement on Auditing Standards, No. 82. New York.

Alhajeri, M.O. (2017) Factors associated with the size of internal audit functions: evidence from Kuwait. *Managerial Auditing Journal*, 32 (1), 75-89.

Alldrige, P. (2001). Are tax evasion offences predicate offences for money laundering offences? *Journal of Money Laundering Control*, 4 (4), 350 – 359.

Allingham, M.G., Sandmo, A. (1972). Income tax evasion: a theoretical analysis. *Journal of Public Economics*, 1, 323-338.

Alzeban, A., Swan, N. (2015) The impact of audit committee characteristics on the implementation of internal audit recommendations. *Journal of International Accounting Auditing and Taxation*, 24 (5), 61-71.

Anderson, U.L., Christ, M.H., Johnstone, K.M., Rittenberg, L.E. (2012). A post – SOX examination of factors associated with the size of internal audit functions. *Accounting Horizons*, 26 (2), 167-191.

Balaciu, D., E., Bogdan, V., Mester, I.T., Gherai, D. (2012). Empirical evidences of Romanian auditors' behavior regarding creative accounting practices. *Accounting and Management Information Systems*, 11 (2), 213 – 238.

Basel Committee(2004). Consolidated KYC Risk Management. Bank for International Settlements. Διαθέσιμο από: <https://www.bis.org/publ/bcbs110.pdf>.

Bierstaker, J.L., Brody, R.G., Pacini, C. (2006). Accountants' perceptions regarding fraud detection and prevention methods. *Managerial Auditing Journal*, 21 (5), 520 – 535.

Buchanan, B. (2004). Money Laundering – Global Obstacle. *Research in International Business and Finance*, 18 (1), 115-127.

Cates, W.M. (1985). A Practical Guide to Educational Research. Englewood Cliffs: Prentice Hall.

Coram, P., Ferguson, C., Moroney, R. (2008). Internal audit, alternative internal audit structures and the level of misappropriation of assets fraud. *Accounting and Finance*, 48, 543 – 559.

Coricelli, G., Joffily, M., Montmarquette, C., Villeval, M.C. (2010). Cheating, emotions, and rationality: an experiment on tax evasion. *Experimental Economics*, 13 (2), 226-247.

- COSO (2011). Internal Control – Integrated Framework. American Institute of Certified Public Accountants. New York.
- Creswell, J. W. (2011). *Η έρευνα στην εκπαίδευση. Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και της ποιοτικής έρευνας*. Αθήνα: Ίων.
- Cressey, C., Martin, P. (2002). The Handbook of Fraud Deterrence.
- Desai, M. (2005). The degradation of reported corporate profits. *Journal of Economic Perspectives*, 19, 171-192.
- Desai, M., Dharmapala, D. (2006). Corporate tax avoidance and high-powered incentives. *Journal of Financial Economics*, 79, 145-179.
- DeZoort, T., Harrison, P. (2008). An Evaluation of Internal Auditor Responsibility for Fraud Detection. The Institute of Internal Auditors Research Foundation.
- Doyle, J., Ge, W., McVay, S. (2007). Determinants of weaknesses in internal control over financial reporting. *Journal of Accounting and Economics*, 44 (1-2), 193-223.
- Drogalas, G., Pazarskis, M., Anagnostopoulou, E., Papachristou, A. (2017). The effect of internal audit effectiveness, auditor responsibility and training in fraud detection. *Accounting and Management Information Systems*, 16 (4), 434 – 454.
- Endaya, K.A., Hanefah, M.M. (2016). Internal auditor characteristics, internal audit effectiveness, and moderating effect of senior management. *Journal of Economic and Administrative Sciences*, 32 (2), 160-176.
- Ernst & Young (2014). Overcoming compliance fatigue. Reinforcing the commitment to ethical growth. 13th Global Fraud Survey. Διαθέσιμο από: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-13th-Global-Fraud-Survey/\\$FILE/EY-13th-Global-Fraud-Survey.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-13th-Global-Fraud-Survey/$FILE/EY-13th-Global-Fraud-Survey.pdf).
- Eulerich, M., Ratzinger – Sakel, N. (2017). The Effects of Cultural Dimension on the Internal Audit Function – A worldwide comparison of Internal Audit Characteristics. *SSRN*. Διαθέσιμο από: <https://ssrn.com/abstract=3053619>.
- Ewa, U.E., Udoayang, J.O. (2012). The impact of internal control design on banks' ability to investigate staff fraud, and life style and fraud detection in Nigeria. *IJRESS*, 2 (2), 32 – 43.
- Frey, B.S. (1997). *Not Just for the Money. An Economic Theory of Personal Motivation*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Feldman, N.E., Slemrod, J. (2007). Estimating Tax Noncompliance with Evidence from Unaudited Tax Returns. *The Economic Journal*, 117 (518), 327 – 352.

- Haron, H., Chambers, A., Ramsi, R., Ismail, I. (2004). The reliance of external auditors on internal auditors. *Managerial Auditing Journal*, 19 (9), 1148-1159.
- Horowitz, J.I. (1985). Piercing Offshore Bank Secrecy Laws Used to Launder Illegal Narcotics Profits: The Cayman Islands Example. *Texas International Law Journal*, 20, 134 - 165.
- IFAC (2009). Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου και Διεθνή Πρότυπα Δικλίδων Ποιότητας. ISBN number: 978-1-934779-92-7.
- IIA (2008). International standards for the professional practice of internal auditing. The Institute of Internal Auditors.
- IIA (2016). *Measuring the Effectiveness of the Internal Audit Function*. Amsterdam: IIA Professional Practices Committee.
- Imonianan, J.O., Costa, V.M., Luiza, M., A., Alberto, H.P., Alves, P.P. (2011). Causality and multidimensionality of internal controls: impact on organizations. *Corporate Ownership & Control*, 8 (2), 502-515.
- Kim, J.-B., Li, Y., Zhang, L. (2010). Corporate Tax Avoidance and Stock Price Crash Risk: Firm – Level Analysis. *Journal of Financial Economics*, 100 (3), 639-662.
- Kizirian, T., Leese, W.R. (2004). Security controls and management tone. *Internal Auditing*, 19 (2), 42 – 46.
- Kulijhan M. (1999). Money Laundering. *Bank Parikrama*, 14 (2), 55.
- Lazuardi, C., Lukman, H., Henny, D. (2019). Pengaruh Auditor Responsibility, Professional Skepticism Dan Internal Control Terhadap Fraud Detection. *Jurnal Multiparadigma Akuntansi*, 1 (2), 324 – 334.
- Loewenstein, G.F., Hsee, C.K., Weber, E.U., Welch, N. (2001). Risk as feelings. *Psychological Bulletin*, 127, 267-286.
- Mihret, D.G., Yismaw, A.W. (2007). Internal audit effectiveness: An Ethiopian public sector case study. *Managerial Auditing Journal*, 22 (5), 470-484.
- Mitrou, D.T., Papachristou, G.K. (2015). The contribution of internal audit on combating money laundering and terrorism financing. *The 2015 WEI International Academic Conference Proceedings*, Vienna, Austria, 163 – 172.
- Monisola, O. (2013). Effect of internal audit on prevention of frauds, errors, and irregularities in corporate organization. *Research Journal of Finance and Accounting*, 4 (19), 103 – 108.

- Morgan, J.S. (2003). Dirty Names, Dangerous Money: Alleged Unilateralism in U.S. Policy on Money Laundering. *Berkeley Journal of International Law*, 21, 778.
- Oguda, N. J., Odhiambo, A., Byaruhanga, J. (2015). Effect of Internal Control on Fraud Detection and Prevention in District Treasuries of Kakamega County. *International Journal of Business and Management Invention*, 4 (1), 47 – 57.
- Ogundana, O., Ojeka, S., Ojua, M., Nwaze, C. (2017) Quality of Accounting Information and Internal Audit Characteristics in Nigeria. *Journal of Modern Accounting and Auditing*, 13 (8), 333-344.
- Othman, R., Aris, N.A., Mardziah, A., Zainan, N., Amin, N.M. (2015). Fraud Detection and Prevention Methods in the Malaysian Public Sector: Accountants' and Internal Auditors' Perceptions. *Procedia Economics and Finance*, 28, 59 – 67.
- Oussii, A.A., Taktak, N.B. (2018). The impact of internal audit function characteristics on internal control quality. *Managerial Auditing Journal*. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1108/MAJ-06-2017-1579>.
- Petrascu, D., Tieanu (2014). The Role of Internal Audit in Fraud Prevention and Detection. *Procedia Economics and Finance*, 16, 489-497.
- Prawitt, D.F., Smith, J.L., Wood, D.A. (2009). Internal audit quality and earnings management. *The Accounting Review*, 84 (4), 1255-1280.
- PwC (2014). Fighting Fraud in the Public Sector III. Διαθέσιμο από: <https://www.pwc.com.au/publications/fraud-public-sector-iii.html>.
- Richards, J.R. (2005). *Transnational Criminal Organizations, Cybercrime, and Money Laundering: A Handbook to Law Enforcement Officers, Auditors and Financial Investigations*. Washington: CRC Press.
- Round, J., Williams, C.C. (2008). Everyday tactics and spaces of power: the role of informal economies in post-Soviet Ukraine. *Social and Cultural Geography*, 9 (2), 171-185.
- Roussy, M., Bivot, M. (2016). Internal audit quality: a polysemous notion?. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 202 (1), 51-54.
- Schlenker, B.R. (1997). Personal Responsibility of the Triangle Model. In Cummings, L. and Staw, B. (eds), *Research in Organizational Behavior*, JAI Press, Greenwich, 241 – 301.
- Schneider, A. (2008) (ed.). *The Hidden Economy*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Slemrod, J. (2007). Cheating ourselves: the economics of tax evasion. *Journal of Economic Perspectives*, 21 (1), 25-48.

- Slemrod, J., Weber, C. (2012). Evidence of the Invisible: Toward a Credibility Revolution in the Empirical Analysis of Tax Evasion and the Informal Economy. *International Tax and Public Finance*, 19 (1), 25-53.
- Smith, G. (2005). Communication skills are critical for internal auditors. *Managerial Auditing Journal*, 20 (5), 513-519.
- Soh, D.S., Martinov – Bennie, N. (2011). The internal audit function: Perceptions of internal audit roles, effectiveness, and evaluation. *Managerial Auditing Journal*, 26 (7), 605-622.
- Sohn, I. (2002). A Primer on Money Laundering: The Dark Side of Capital Account Liberalization. International Trade and Finance Association Conference Papers 1060, *International Trade and Finance Association*. Montclair State University, p. 4-5.
- Sultana, N., Singh, H., Van der Zahn, J.-L.W.M. (2015) Audit committee characteristics and audit report lag. *International Journal of Auditing*, 19 (2), 72-87.
- Τηλικίδου, Ε.Ι. (2004). *Η έρευνα τουμάρκετινγκ. Θεωρητικές προσεγγίσεις και εφαρμογές*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Valentine, G. ... (2002). Ethical context, organizational commitment and person-Organizational Fit. *Journal of Business Ethics*, 41 (4), 349 – 360.
- Williams, C.C. (2007). Tackling undeclared work in Europe: lesson from a study of Ukraine. *European Journal of Industrial Relations*, 13 (2), 219-237.
- Williams, C.C., Round, J. (2007). Beyond negative depictions of informal employment: some lessons from Moscow. *Urban Studies*, 44 (12), 2321-2338.
- Woolfson, C. (2007). Pushing the envelope: the “informalization” of labour in post-communist new EU member states. *Work, Employment and Society*, 21 (3), 551-564.
- Zamzami, F., Nusa, N.D., Timur, R.P. (2015). The Effectiveness of Fraud Prevention and Detection Methods at Universities in Indonesia. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 6 (3), 66 – 69.
- Χαλκιάς, Μ., Μανωλέσου, Α., Λάλου, Π. (2015). *Μεθοδολογία Έρευνας και Εισαγωγή στη Στατιστική Ανάλυση Δεδομένων με το IBMSPSSStatistics*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Παράρτημα - Ερωτηματολόγιο

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ: ΟΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ – ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ

Το παρόν ερωτηματολόγιο διανέμεται για τους σκοπούς εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ

- Πριν απαντήσετε στο ερωτηματολόγιο διαβάστε προσεκτικά τις ερωτήσεις.
- Σε κάθε ερώτηση δίνετε μόνο μια απάντηση.
- Οι απαντήσεις είναι απόρρητες, ανώνυμες και προσωπικές, όπως τις βιώνει ο καθένας και ως εκ τούτου δεν υπάρχουν λάθος ή σωστές απαντήσεις.
- Παρακαλούμε να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις. Αν έχετε ερωτήσεις ή χρειάζεστε περαιτέρω διευκρινίσεις παρακαλούμε επικοινωνήστε με τον υπεύθυνο για την έρευνα (Καρβουνίδης Δημήτριος email και τηλέφωνο επικοινωνίας).

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για το χρόνο σας.

Ενότητα Α' - Δημογραφικά Στοιχεία

1. Φύλο

- Άντρας
- Γυναίκα

2. Ηλικία

- <30
- 31 – 40
- 41 – 60

3. Εκπαίδευση

- Απόφοιτος Λυκείου
- Απόφοιτος ΑΕΙ/ΤΕΙ
- Κάτοχος μεταπτυχιακού/ διδακτορικού τίτλου σπουδών

4. Επαγγελματική εμπειρία (σε έτη)

- <5 έτη
- 6-10 έτη
- 11 – 15 έτη
- >16 έτη

Ενότητα Β' - Ανίχνευση απάτης

Επιλέξτε απάντηση στις παρακάτω προτάσεις με βάση την χρήση της εξής κλίμακας:

- 1- Διαφωνώ απόλυτα
- 2 - Διαφωνώ
- 3 - Δεν είμαι σίγουρος/η,
- 4 - Συμφωνώ,
- 5 - Συμφωνώ απόλυτα

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1. Είμαστε σε θέση να ανιχνεύσουμε μη εξουσιοδοτημένες συναλλαγές.	1	2	3	4	5
2. Είμαστε σε θέση να ανιχνεύσουμε απάτες που έχουν γίνει από εργαζόμενους.	1	2	3	4	5
3. Είμαστε σε θέση να ανιχνεύσουμε παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.	1	2	3	4	5
4. Είμαστε σε θέση να ανιχνεύσουμε εσφαλμένη αξιολόγηση/εκτίμηση των περιουσιακών στοιχείων.	1	2	3	4	5

Ενότητα Γ' - Αποτελεσματικότητα εσωτερικού ελέγχου

Επιλέξτε απάντηση στις παρακάτω προτάσεις με βάση την χρήση της εξής κλίμακας:

- 1- Διαφωνώ απόλυτα
- 2 - Διαφωνώ
- 3 - Δεν είμαι σίγουρος/η,
- 4 - Συμφωνώ,
- 5 - Συμφωνώ απόλυτα

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1. Υπάρχουν πειθαρχικές συνέπειες για τους δράστες της απάτης.	1	2	3	4	5
2. Υπάρχουν ειδικές υπηρεσίες ελέγχου σε όλα τα τμήματα της επιχείρησης.	1	2	3	4	5
3. Το ανθρώπινο δυναμικό του εσωτερικού ελέγχου θεωρείται επαρκές προς το παρόν.	1	2	3	4	5
4. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου βελτιώνει τη λειτουργία της επιχείρησης.	1	2	3	4	5
5. Η δομή του συστήματος ελέγχου εμποδίζει τη δημιουργία λαθών.	1	2	3	4	5

6. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου λειτουργεί αποτελεσματικά στην ανίχνευση απάτης.	1	2	3	4	5
7. Οι δικλείδες ασφαλείας του συστήματος ελέγχου αποτρέπουν τις παράνομες δραστηριότητες.	1	2	3	4	5

Ενότητα Δ' - Υπευθυνότητα εσωτερικού ελεγκτή

Επιλέξτε απάντηση στις παρακάτω προτάσεις με βάση την χρήση της εξής κλίμακας:

- 1- Διαφωνώ απόλυτα
- 2 - Διαφωνώ
- 3 - Δεν είμαι σίγουρος/η,
- 4 - Συμφωνώ,
- 5 - Συμφωνώ απόλυτα

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1. Ο εσωτερικός ελεγκτής έχει πλήρη πρόσβαση στις επιχειρησιακές διαδικασίες και καταγραφές.	1	2	3	4	5
2. Υπάρχει ανεξαρτησία του εσωτερικού ελεγκτή.	1	2	3	4	5
3. Υπάρχει συνεργασία του εσωτερικού ελεγκτή και των μελών της διοίκησης.	1	2	3	4	5
4. Ο εσωτερικός έλεγχος αναφέρει απευθείας στη διοίκηση περιστατικά σφαλμάτων.	1	2	3	4	5
5. Ο εσωτερικός έλεγχος διεξάγεται από ανθρώπινο	1	2	3	4	5

δυναμικό του εσωτερικού ελέγχου.					
6. Η διοίκηση προσλαμβάνει εξωτερικούς ελεγκτές για την άσκηση του εσωτερικού ελέγχου.	1	2	3	4	5

Ενότητα Ε΄ - Εκπαίδευση εσωτερικού ελέγχου

Επιλέξτε απάντηση στις παρακάτω προτάσεις με βάση την χρήση της εξής κλίμακας:

- 1- Διαφωνώ απόλυτα
- 2 - Διαφωνώ
- 3 - Δεν είμαι σίγουρος/η,
- 4 - Συμφωνώ,
- 5 - Συμφωνώ απόλυτα

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1. Το ανθρώπινο δυναμικό του εσωτερικού ελέγχου εκπαιδεύεται συνεχώς.	1	2	3	4	5
2. Το ανθρώπινο δυναμικό του εσωτερικού ελέγχου είναι έμπειρο.	1	2	3	4	5
3. Οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι πιστοποιημένοι .	1	2	3	4	5
4. Τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα ακολουθούνται από τους εσωτερικούς ελεγκτές.	1	2	3	4	5